

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Kateřina Lévai

**Ukládání správních trestů mladistvým pachatelům
přestupků**

Bakalářská práce

Olomouc 2020

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Ukládání správních trestů mladistvým pachatelům přestupků vypracovala samostatně a s použitím uvedené literatury a pramenů.

V Pardubicích dne 28.3. 2020

Kateřina Lévai

Poděkování

Chtěla bych poděkovat JUDr. Martině Kuchlerové, Ph.D., za její odborné vedení mé bakalářské práce, cenné rady a připomínky.

Obsah

Úvod.....	7
1 Vymezení pojmu přestupek a osoby mladistvého	9
1.1 Přestupek a jeho znaky.....	9
1.1.1 Formální znaky.....	9
1.1.2 Materiální znak.....	13
1.2 Osoba mladistvého a jeho vymezení podle přestupkového zákona	14
1.3 Osobnost pachatele z psychologického hlediska.....	15
2 Hmotněprávní specifika trestání mladistvých pachatelů	17
2.1 Odpovědnost mladistvých za přestupky.....	17
2.2 Základní zásady při ukládání správních trestů mladistvým	18
2.3 Druhy správních trestů u mladistvých pachatelů	20
2.3.1 Napomenutí	20
2.3.2 Pokuta.....	21
2.3.3 Zákaz činnosti	22
2.3.4 Propadnutí věci nebo náhradní hodnoty.....	23
2.3.5 Upuštění od uložení správního trestu	23
3 Procesněprávní odchylky a specifika řízení o přestupku mladistvého.....	25
3.1 Procesní způsobilost mladistvého	25
3.2 Zákonný zástupce, opatrovník, orgán sociálně-právní ochrany dětí a jejich role v řízení	26
3.2.1 Zákonný zástupce a opatrovník.....	26
3.2.2 Orgán sociálně-právní ochrany dětí	27
3.3 Požadavek ústního jednání	28
3.4 Vyloučení projednání ve věci příkazem.....	29
3.5 Vedení společného řízení	30
3.6 Odvolání.....	30
4 Zhodnocení efektivity ukládaných správních trestů a návrhy na jejich zlepšení.....	31
4.1 Zhodnocení efektivity správní trestů – dotazník	31
4.2 Návrhy na zlepšení.....	35
4.2.1 Obecně prospěšné práce	35
4.2.2 Účast mladistvého na probačních programech.....	36
4.2.3 Vyšší profesní kvalifikace úředních osob	37
4.3 Posouzení navrhovaných rizik	38
4.3.1 Obecně prospěšné práce	38
4.3.2 Probační program a vyšší profesní kvalifikace osob v přestupkových komisích.....	39
Závěr.....	41
Seznam použité literatury.....	43

Abstrakt	45
Klíčová slova.....	46

Seznam použitých zkratk

OSPOD	Orgán sociálně právní ochrany dětí
ZOPŘ	Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich
ZSVM	Zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže

Úvod

Tématem mé bakalářské práce je ukládání správních trestů mladistvým pachatelům přestupků. Vlivem dnešní doby, která spočívá v celkové modernizaci, usnadnění života, ale také většího tlaku ze strany společnosti, je okruh mladistvých, který páchá přestupky, ale i trestnou činnost mnohem rozmanitější. Díky užívání mobilních telefonů, internetu, sociálních sítí nebo také kariérismu a spěchu dnešní doby, která má negativní vliv na výchovu řady rodičů, kriminalita mladistvých stoupá. Mládež se podle statistik Policie ČR dopouští nejvíce provinění, které spočívají v krádežích, vloupání, ublížení na zdraví a ostatní kriminality (do které patří například výtržnictví, držení a konzumace omamných a psychotropních látek, dopravní nehody).¹ Spoustu těchto provinění můžeme zařadit do kategorie přestupků (pokud škoda nebude větší než 5 000 Kč nebo nedosáhne stupně trestného činu).

Za přestupek je označeno společensky škodlivé jednání, které však svojí intenzitou nedosahuje trestného činu. Pod pojmem přestupek si můžeme představit mnoho provinění od přecházení přes přechod na červenou, používání jízdního kola bez helmy, rychlou jízdu v autě až po krádeže, výtržnictví a ublížení na zdraví. Pokud se mladistvý dopustí přestupku, je jeho efektivní potrestání za jeho spáchání velmi důležité. Zvláště pro mladistvého člověka, který ještě nemá plně vyvinutou osobnost, vytváří si morální hodnoty a formuje se u něj to kým bude a jaká bude jeho budoucnost. Efektivním potrestáním se dá zamezit tomu, aby své jednání neopakoval, popřípadě aby jeho jednání nebylo odrazovým můstkem pro zmiňovanou trestnou činnost.

Toto téma se zabývá oblastí správního práva trestního. Téma jsem si vybrala, jelikož mě zajímalo, jaká je hloubka právní úpravy České republiky na úseku správního trestání u mladistvých pachatelů přestupků. Dále mě také zajímalo, jestli jsou správní tresty ukládané správními orgány dost efektivní, jelikož osobně shledávám opakované páchaní přestupků jako předstupeň pro trestnou činnost. Proto je v této oblasti velmi důležité, aby fungoval systém opatření, který je efektivní, neboť je prokázáno, že u mladistvých osob je větší a snadnější možnost nápravy a zamezení recidivy než u dospělého člověka, který má již vštípeny různé

¹ *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. mvr.cz, 2019, [cit. 6. prosince 2019]. Dostupné na <<https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2019.aspx>>.

modely chování.² Díky tomu jsem si položila otázku, která je v mojí práci hlavní výzkumnou otázkou a zní: „*Jaká je míra efektivity uložených správních trestů?*“.

Neboť se literatura upravující přestupky zabývá mladistvými pachateli spíše marginálně. Základním pramenem, kterým se po celou dobu mé práce budu řídit, je zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Dalšími důležitými prameny, ze kterých jsem čerpala, jsou komentářová literatura, odborná monografie a aktuální znění dalších zákonů. Mezi metody, které budou v práci užity, patří metoda popisná, srovnávací a dotazníková.

První kapitola bakalářské práce se zabývá teoretickým vymezením základních pojmů, které se budou prolínat celou prací. Druhá kapitola se věnuje hmotně právním specifikům trestání mladistvých. V této části jsou rozebrány základní zásady pro ukládání správních trestů, druhy správních trestů, které může správní orgán mladistvému uložit a jeho odpovědnost za spáchání přestupku. V souvislosti na ni navazuje třetí kapitola s procesní stránkou, do které jsem zařadila procesní způsobilost mladistvého pachatele a institut zákonného zástupce, opatrovníka a orgánu sociálně-právní ochrany dětí. V dalších podkapitolách jsou rozebrány jednotlivé procesní odchylky přestupkového řízení, které jsou v přestupkovém zákoně stanoveny. Těmito dvěma kapitolami si kladu za cíl zpracování a analýzu právní úpravy v oblasti správního trestání mladistvých. Čtvrtá kapitola bakalářské práce odpovídá na moji výzkumnou otázku. Zhodnocuje a analyzuje data z dotazníku, které se týkají efektivity trestů. Podává návrhy na zlepšení právní úpravy, ale zároveň posuzuje i rizika uvedených návrhů.

Právní stav ke dni 30. března 2020.

² ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Forenzní psychologie. 3., upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, s. 71 – 72

1 Vymezení pojmu přestupek a osoby mladistvého

1.1 Přestupek a jeho znaky

Zákonná definice přestupku je zakotvena v § 5 zákona č. 250/2016, o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich (dále jen „ZOPŘ“): „*Přestupkem je společensky škodlivý protiprávní čin, který je v zákoně za přestupek výslovně označen a který vykazuje znaky stanovené zákonem, nejde-li o trestný čin.*“³. Z definice přestupku vyplývá, že k tomu, aby určité jednání bylo považováno za přestupek, je potřeba, aby jednání splňovalo všechny pojmové znaky. Mezi ně patří materiální a formální znaky přestupku, přesné označení přestupku v zákoně a v neposlední řadě musí jít o jednání škodlivé a protiprávní ne však do takové míry, aby se jednalo o trestný čin.⁴

1.1.1 Formální znaky

Formální znaky přestupku dělíme do dvou kategorií: na obecné znaky a typové znaky.

Obecné znaky jsou znaky společné pro všechny typy přestupků. Zakládají odpovědnost přestupku a odvíjí se od osoby pachatele přestupku, tzn., jestli je pachatelem nepodnikající fyzická osoba, podnikající fyzická nebo právnická osoba.⁵ Mladistvé pachatele, kterých se má práce bude týkat, zařadím do početnější kategorie nepodnikajících fyzických osob (ačkoliv by mohli spadat i do kategorie podnikajících fyzických osob na ně se však nevztahují modifikace právní úpravy). Jejich obecnými znaky jsou:

a) Věk pachatele

Věk pachatele je jedním z obligatorních znaků, který je nutnou podmínkou pro vznik odpovědnosti za přestupek. Dle ZOPŘ § 55 je věková hranice mladistvého stanovena tak, že pachatel v době přestupku musí dovršit patnáctého roku věku, avšak nesmí překročit osmnáctý rok svého věku. Z definice vyplývá, že ten, kdo spáchal přestupek před dovršením 15. roku věku, není za přestupek odpovědný.

Na posuzování mladistvého pachatele podle přestupkového zákona nemají vliv předpisy soukromého práva. Tzn., že pokud nastane situace, kdy by byla mladistvému přiznána

³ Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů, § 5

⁴ FIALA, Zdeněk a kol. *Správní právo trestní*. Praha: Leges, 2017, s. 64 – 65

⁵ Tamtéž, s. 66

svéprávnost, popř. by ji nabyl uzavřením manželství dříve, než by dosáhl 18. roku věku. I v tomto případě bude pachatel přestupku stále posuzován jako mladistvý.⁶ Tzn., že bude mít nárok na zvýšenou ochranu a péči při rozhodování o trestu, jelikož bude stále spadat do veřejnoprávní kategorie mladistvého pachatele.⁷

b) Příčetnost

Další předpoklad, který musí být splněn ke vzniku odpovědnosti za přestupek, je to, že pachatelem přestupku může být pouze osoba, která v době spáchání přestupku byla shledána příčetnou. Příčetnost je způsobilost nebo schopnost stát se pachatelem a při tom chápat důsledky svého jednání pro společnost a ovládat jej. Legální definice příčetnosti v zákoně chybí, jelikož zákonodárce presumuje příčetnost u každé osoby. Z toho vyplývá, že může být prokázána pouze nepříčetnost, která je v ZOPŘ definována a podle § 19 uvádí, že: „*Za přestupek není odpovědný ten, kdo pro duševní poruchu v době jeho spáchání nemohl rozpoznat protiprávnost svého jednání nebo své jednání ovládat*“⁸. Pro vyloučení příčetnosti z hlediska duševní choroby je potřeba, aby byla u postižené osoby prokázána absence schopnosti ovládací nebo rozpoznávací či obou najednou.⁹ Z ustanovení dále vyplývá, že odpovědnosti není zbaven ten, který si nepříčetnost způsobil sám (stačí pouze nedbalostí) a to např. užitím návykové látky, která nepříznivě ovlivňuje psychiku člověka.¹⁰

⁶ PRÁŠKOVÁ, Helena. *Nové přestupkové právo*. Praha: Leges, 2017, s. 268

⁷ BRÁZDA, Jan. *Základy odpovědnosti v přestupkovém zákoně: praktická příručka*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017, s. 118

⁸ Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, § 19

⁹ FIALA, Zdeněk a kol. *Správní právo trestní*. Praha: Leges, 2017, s. 78 – 79

¹⁰ Tamtéž, § 19

Typové znaky neboli zvláštní znaky jsou ty znaky, které charakterizují skutkovou podstatu přestupku. Vymezení skutkové podstaty přestupku vychází z trestního práva. Vyjadřuje soubor objektivních i subjektivních znaků, které najdeme jak v obecné části ZOPŘ, tak i v jiných příslušných zákonech, které zahrnují jednotlivé přestupky. Funkcí typových znaků je charakteristika a odlišení přestupků mezi sebou. Znaky jsou rozděleny na obligatorní, ty jsou součástí každé skutkové podstaty. Mezi tyto znaky patří: objekt, objektivní stránka, subjekt a subjektivní stránka.¹¹ Dále vedle nich mohou být znaky fakultativní, které nemusí být u každé skutkové podstaty, ale pokud tento znak bude skutková podstata vykazovat, stává se povinným. Je to např. místo a čas jednání, způsob provedení, účinek, hmotný předmět útoku nebo použité prostředky.¹²

a) Objekt

Objekt přestupku představuje společenské vztahy, zájmy a hodnoty, které jsou chráněny zákonem jako např. zájem na ochraně veřejného pořádku, majetku nebo bezpečnosti. Objekt přestupku je rozdělen do třech kategorií na obecný, druhový (skupinový) a individuální.

U obecného objektu jde ve většině případů o řádný výkon veřejné správy, ale nevylučuje to ochranu i jiných hodnot, které chrání LZPS (rovnost, zákaz diskriminace).¹³

Druhovým objektem je podle P. Matese „*seskupení společných druhových rysů určité skupiny přestupků*.“¹⁴ Jde o přestupky proti občanskému soužití, na úseku bezpečnosti a plynulosti silničního provozu nebo na úseku zbraní a střeliva.

Individuální objekt vyjadřuje zájem, který je chráněný příslušnou skutkovou podstatou. To však nevylučuje to, že by individuálních objektů nemohlo být ve skutkové podstatě více. Pokud bychom měli více individuálních objektů, bylo by zde potřeba odlišit jejich vzájemný vztah a určit, jestli se jedná o vztah alternativní (stačí ohrožení jen jednoho z individuálních objektů) anebo kumulativní (musí být ohroženy všechny), aby došlo ke vzniku právní odpovědnosti např. na úsecích týkajících se živností nebo životního prostředí.¹⁵

¹¹ MATES, Pavel. *Základy správního práva trestního*. 7., přepracované vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017, s. 82

¹² FIALA, Zdeněk a kol. *Správní právo trestní...*, s. 30 – 33

¹³ MATES, Pavel. *Základy správního práva trestního*. 7., přepracované vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017, s. 83

¹⁴ Tamtéž

¹⁵ FIALA, Zdeněk a kol. *Správní právo trestní*. Praha: Leges, 2017, s. 30 – 31

b) Objektivní stránka

Objektivní stránku přestupku pachatel projevuje navenek. Skládá se z jednání, následku a příčinného vztahu mezi jednáním a následkem. Jednání je označováno jako projev vůle bez ohledu na to, jestli se jedná o konání nebo opomenutí. Jednání obsahuje složku psychickou, tzn. mladistvý musí být schopen ovládat myslí svoje tělo a složku fyzickou, kdy díky jeho vůli pohyb tělo vykoná. Pokud by byl mladistvý fyzicky nucen přestupek vykonat nebo dostal například epileptický záchvat objektivní stránka přestupku by nebyla naplněna.¹⁶

Druhým znakem objektivní stránky přestupku je následek, který je definován jako ohrožení nebo porušení zájmů a hodnot uznávaných společností, který nastal v důsledku společensky škodlivého jednání mladistvého např. vznik škody, újmy na zdraví. Rozsah následku je významný pro rozhodování správního orgánu o druhu a výši správního trestu.¹⁷

Třetím znakem je příčinná souvislost neboli kauzální nexus. Je to důležitý předpoklad pro uznání odpovědnosti mladistvého. Příčinná souvislost je chápána jako jev, bez kterého by další jev nenastal, respektive nastal, ale jiným způsobem. K vymezení příčinného vztahu, který je definován velmi široce, se používají dvě metody z trestního práva. Těmi jsou umělá izolace jevů a gradace příčinné souvislosti. Umělá izolace jevů spočívá v oddělení jednotlivých částí jednání a relevantních následků, kdy si klademe otázku, jestli bez toho jednání následek nastane nebo ne. Pokud i tak následek nastane, není jednání v příčinné souvislosti s následkem. Gradace příčinné souvislosti spočívá v zjištění, do jaké míry se určitý jev podílel na následku. V případě mladistvého pachatele, který poškodil veřejný majetek, bude jeho jednání posuzováno jako závažnější než jednání jeho pomocníka, který mu obstaral prostředky k jeho zničení.¹⁸

c) Subjekt

Za subjektem skutkové podstaty se ve správním právu trestním skrývá „*požadavek na zvláštní vlastnost, způsobilost nebo postavení osoby pachatele.*“¹⁹ Subjekt není označení přímo pro pachatele, ale označuje „slovo“, které vyvozuje odpovědnost pachatele. Řeší, jestli postačí k odpovědnosti obecné podmínky nebo zda jsou potřeba nějaké další zvláštní pachatelovy vlastnosti. Subjekty jsou rozděleny do tří kategorií. Obecný subjekt, na který nejsou kladeny žádné speciální podmínky, které by musel splnit. Může jím být každý bez omezení. Druhým je

¹⁶ Tamtéž, s. 32

¹⁷ Tamtéž, s. 32 – 34

¹⁸ Tamtéž

¹⁹ Tamtéž

subjekt speciální, u kterého je určena podmínka speciální vlastnosti, způsobilosti nebo postavení pachatele. Může to být například „svědek“, „voják“ nebo „úřední osoba“. Za těchto okolností by mladistvý pachatel mohl splňovat podmínky pro speciální subjekt pravděpodobně jen jako svědek. Třetí kategorií je subjekt konkrétní, u kterého je vlastnost, postavení nebo způsobilost natolik konkretizována zákonem, že se jí nemůže dopustit žádná jiná osoba, která tyto vlastnosti nemá.²⁰

Subjektem se může stát fyzická, právnická i podnikající fyzická osoba. U fyzických osob se vyžaduje naplnění obecných formálních znaků, a to dosažení určitého věku a přičetnost této osoby.²¹

d) Subjektivní stránka

Subjektivní stránka označuje vnitřní vztah pachatele k jeho činu. U fyzických osob jako mladistvých pachatelů se skládá ze zavinění, které je znakem povinným. Dále se skládá z motivu, psychického stavu a účelu, které jsou znaky nepovinnými.

Pro naplnění subjektivní stránky přestupku je tedy potřeba zavinění. Pokud zákon výslovně nestanoví, že je potřeba zavinění úmyslné, postačí zavinění nedbalostní. Úmyslné zavinění dělíme na přímé (pachatel věděl a chtěl vyvolat následek) a nepřímé (věděl a byl s následkem srozuměn). Nedbalostní zavinění dělíme na vědomé (věděl, ale z přiměřených důvodů pachatel spoléhal, že se tak nestane) a nevědomé (nevěděl, ale měl a vědět mohl, co svým jednáním způsobí).²²

1.1.2 Materiální znak

Materiální znakem přestupku je dána společenská škodlivost, tzn., že k odpovědnosti za přestupek nepostačuje naplnění všech ostatních definičních znaků přestupku, ale musí zde být splněna minimální míra společenské škodlivosti. Přesná definice společenské škodlivosti není stanovena v ZOPŘ ani v jiném zákoně. Obecně se společenskou škodlivostí rozumí schopnost protiprávního činu ohrozit nebo poškodit zájmy, které společnost chrání. Každá společenská škodlivost musí být řešena individuálně a její míra závisí na prošetření všech okolností

²⁰ Tamtéž

²¹ ONDRUŠOVÁ, Marta. In ONDRUŠ, Radek. In VYTOPILOV, Petr. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich: praktický komentář k zákonu č. 250/2016 Sb. (přestupkový řád) s důvodovou zprávou a základní judikaturou*. Praha: Leges, 2017, s. 66

²² Tamtéž

konkrétního případu.²³ Význam materiálního pojetí spočívá v odlišení přestupku od trestného činu tam, kde se formální znaky protiprávního jednání shodují, a dále také v možnosti nepostihnouti takového jednání, které vykazuje minimální závažnost, tzn., že jednání nevykazuje určitý stupeň společenské škodlivosti.²⁴ Pokud by nebyla prokázána míra společenské škodlivosti, jednání nemůže být kvalifikováno jako přestupek.

1.2 Osoba mladistvého a jeho vymezení podle přestupkového zákona

Přestupkový zákon obsahuje zvláštní ustanovení o mladistvých, kterým zohledňuje specifika právní úpravy, které se týkají mládeže. Mladistvým osobám je v řízení věnována zvláštní péče, která spočívá ve výchovné a preventivní funkci. Je potřeba, aby mladistvé osoby měly v řízení zvýšenou ochranu, kterou jim zaručuje LZPS, konkrétně čl. 32 „*Zvláštní ochrana dětí a mladistvých je zaručena.*“²⁵ Projevem zvláštní péče je důraz na vývoj mladistvého pachatele, na ochranu osobnosti, snížení dolní i horní hranice sazby pokuty (pokud se nejedná o mladistvou podnikající fyzickou osobu), dále při určování správního trestu a jeho výměry a dalších. Zvláštní ochrana mladistvé osoby, která je obviněna z přestupku, se také projevuje v oprávnění zákonného zástupce, opatrovníka nebo orgánu sociálně-právní ochraně dětí vystupovat v řízení o přestupku a vykonávat za něj určitá práva.²⁶

Podle ZOPŘ § 55 je tedy mladistvý vymezen jako ten, „*kdo v době spáchání přestupku dovršil patnáctý rok a nepřekročil osmnáctý rok svého věku.*“²⁷ Pro upřesnění definice odpovědnost za přestupek nastává následující den po dni, kdy osoba dovršila 15. roku věku. Pokud by se osoba dopustila přestupku v den svých patnáctých narozenin, nebyla by za něj odpovědná. Naopak u horní věkové hranice je osoba, která spáchala přestupek v den, kdy dosáhla 18 let brána za mladistvého, avšak následující den po tomto dni už je brána za osobu zletilou.²⁸ Pokud osoba získá svéprávnost podle § 30 občanského zákoníku nebo ji bude přiznána podle § 37 občanského zákoníku před dovršením 18 let, nebude to mít žádný vliv na posuzování osoby jako mladistvé, jelikož tyto důsledky se dotknou pouze soukromého práva, nikoliv práva veřejného, jak již bylo zmíněno výše.²⁹

²³ MATES, Pavel. *Základy správního práva trestního*. 7., přepracované vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017, s. 62

²⁴ PRÁŠKOVÁ, Helena. *Nové přestupkové právo*. Praha: Leges, 2017, s. 98

²⁵ Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů, čl. 32

²⁶ ONDRUŠOVÁ, Marta. In ONDRUŠ, Radek. In VYTOPIIL, Petr. *Zákon o odpovědnosti za přestupky...*, s. 366

²⁷ Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, § 55

²⁸ ONDRUŠOVÁ, Marta. In ONDRUŠ, Radek. In VYTOPIIL, Petr. *Zákon o odpovědnosti za přestupky...*, s. 366

²⁹ MATES, Pavel. *Základy správního práva trestního*. 7., přepracované vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017, s. 88

1.3 Osobnost pachatele z psychologického hlediska

Pro úplné pochopení problematiky páchaní přestupků mladistvými pachateli, je důležité si vymežit, kdo to přesně pachatel je a jaké specifika jsou shledávány u mladistvých pachatelů na rozdíl od těch dospělých. Abychom našli zákonnou definici musíme použít analogii s trestním právem, jelikož zákonná definice pachatele v přestupkovém zákoně chybí. V trestním právu definici pachatele najdeme v trestním zákoníku v § 22 odst. 1: „*Pachatelem trestného činu je, kdo svým jednáním naplnil znaky skutkové podstaty trestného činu nebo jeho pokusu či přípravy, je-li trestná.*“³⁰, v případě správního právo trestního je pachatelem přestupku ten, kdo naplnil svým jednáním všechny znaky skutkové podstaty přestupku a jeho jednání není považováno za trestný čin. Tato definice mi však nepřipadá dostačující ke komplexnímu pochopení označení mladistvého pachatele.

Tento komplexní pohled nám může poskytnout právě psychologie ve spojitosti s kriminologií. Vývojová kriminologie rozlišuje minimálně dva typy mladistvých pachatelů. V angličtině jsou nazýváni jako *Adolescence – Limited – Perpetrator* neboli **mladistvý delikvent** a *Life – Course – Persistent – Offender* neboli **chronický pachatel**.³¹

Mladistvý delikvent začíná v páchaní jednání, které je společensky škodlivé v době dospívání. První náznaky, které spočívají v nerespektování jak sociálních, tak právních norem, se objevují v rozmezí 12. a 15. rokem věku a končí mezi 18. a 21. rokem věku. Jeho jednání nejčastěji spočívá v krádežích a výtržnictví, ke kterým je potřeba zapojení pouze mechanické schopnosti pachatele. Důležitým znakem u mladistvého delikventa je to, že se před jeho pubertou neprojevily žádné náznaky v chování, které by mohly vést k protiprávnímu jednání. Přicházejí až v období puberty, která je podle názorů některých vývojových kriminologů pro mladistvé jedince obtížným obdobím plným vzdoru, vzteku a experimentů. Vzhledem k nedostatečnému množství nasbíraných zkušeností, jak se vypořádat se společenskými konflikty, se mnohdy uchylují k protiprávnímu jednání, které postupem času díky osvojení si základních vzorců sociálního chování ve většině případů vymizí. Podle popisu mladistvého delikventa tato skupina mladistvých nepatří mezi nejrizikovější skupinu pachatelů, jelikož jejich šance na nápravu z hlediska správního trestání je velká.³²

³⁰ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, § 22 odst. 1

³¹ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Forezní psychologie. 3., upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, s. 68

³² Tamtéž, s. 66 – 79

Druhý typ mladistvého pachatele, který je označován jako chronický nebo celoživotní pachatel, představuje typ člověka, u kterého můžeme spatřovat již v brzkém věku náznaky vedoucí k protiprávnímu jednání. Brzkým věkem, kdy dochází k prvním střetům s orgány státu, je myšleno rozmezí od 6. – 12. roku věku. Povahově jsou to jedinci velice vzdorovití a výbušní. Lze u nich spatřovat agresivní projevy, lhaní nebo špatnou schopnost začlenění se do kolektivu. Kolem 12. roku věku se dopouští závažnějšího protiprávního jednání a se vzrůstajícím věkem se pomyslná křivka závažnosti jejich jednání zvyšuje. Z těchto mladých jedinců, kteří začínali v útlém věku na přestupcích, se často stanou jedinci s vážnou a opakující se trestní minulostí a jejich náprava je takřka neproveditelná, pokud nebude efektivně včas zasaženo.³³

Společným znakem pro mladistvé pachatele je to, že jejich sklony k páchání protiprávního jednání nejsou plně vštípeny. Vzhledem k rozvíjející se osobnosti jsou mladiství označovány za velmi dobře ovlivnitelnou skupinu pachatelů.³⁴ Proto se domnívám, že je velice nutná podpora a fungující systém ze strany státních orgánů právě při ukládání správních trestů mladistvým, protože špatné a neefektivní uložení trestu v úplném počátku může vést k mnohem závažnějším činům.

³³ Tamtéž

³⁴ MATOUŠKOVÁ, Ingrid. *Aplikovaná forenzní psychologie*. Praha: Grada, 2013, s. 16

2 Hmotněprávní specifika trestání mladistvých pachatelů

Přestupkové právo se stejně jako právo trestní dělí na hmotnou a procesní část. Předmětem hmotného přestupkového práva je vymezení pojmu přestupek. Zabývá se tím, kdo za něj odpovídá a jaké správní tresty a ochranná opatření může pachateli správní orgán uložit. Zvláštní část je obsažena ve zvláštních zákonech, které řeší jednotlivé skutkové podstaty přestupků a správní tresty, které za ně mohou být uloženy.³⁵

Pojem správního trestání je definován jako forma správní činnosti, která má za úkol vyvozovat odpovědnost za přestupky ve smyslu projednávání přestupků a ukládání správních trestů.³⁶ Správní orgán se tedy při ukládání správních trestů řídí hlavně předpisy správního práva. Není tomu tak však vždy, jelikož v právu existovaly a vždy existovat budou určité mezery a k jejich vyplnění musí být použita analogie, nejčastěji s trestním právem.³⁷

V této kapitole se tedy budu zabývat specifiky právní úpravy u mladistvých pachatelů od obecné úpravy přestupkového práva hmotného. Zahrnuje odpovědnost, zásady ukládání správních trestů, jejich druhy a výměry.

2.1 Odpovědnost mladistvých za přestupky

Hmotněprávní odpovědnost mladistvého pachatele vzniká spácháním přestupku. Vzniká mezi mladistvým pachatelem a subjektem veřejné správy. Z toho vztahu vyplývají pro obě strany práva a povinnosti. Právo správního orgánu, který reprezentuje veřejnou moc, je uložit za přestupek správní trest nebo ochranné opatření. Mladistvému pachateli naopak vzniká povinnost strpět a splnit uložení správního trestu. Přestupkový zákon stanovuje předpoklady vzniku odpovědnostního vztahu. Mezi tyto předpoklady patří: kdo a za jakých podmínek se může stát pachatelem, ale také obsahuje okolnosti, které vznik odpovědnosti vylučují. V případě, že nejsou splněny zákonné předpoklady, odpovědnostní vztah nevznikne.³⁸

Vymezení odpovědnosti v ZOPŘ najdeme v § 13, který vymezuje předpoklady jejího vzniku: „*Fyzická osoba je pachatelem, jestliže svým zaviněným jednáním naplnila znaky přestupku nebo jeho pokusu, je-li trestný.*“³⁹ dále „*Pachatelem je též fyzická osoba, která ke spáchání přestupku užila jiné fyzické osoby, jež není odpovědná za přestupek pro nedostatek*

³⁵ PRÁŠKOVÁ, Helena. *Nové přestupkové právo*. Praha: Leges, 2017, s. 52

³⁶ FIALA, Zdeněk a kol. *Správní právo trestní*. Praha: Leges, 2017, s. 25

³⁷ MATES, Pavel. *Základy správního práva trestního*. 7., přepracované vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017, s. 343

³⁸ PRÁŠKOVÁ, Helena. *Nové přestupkové právo...*, s. 52

³⁹ Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, § 13

*věku nebo nepříčetnost anebo proto, že svým jednáním naplnila podmínky nutné obrany nebo krajní nouze nebo jiné okolnosti vylučující protiprávnost.*⁴⁰ V případě, že by tak stanovil zákon, může být pachatelem i osoba, která bude označena za organizátora, návodce nebo pomocníka. Tzn., že by se mladistvá osoba podílela na spáchání přestupku jedním z těchto způsobů. Takto označené osoby zodpovídají za přestupek pouze v těch případech, kde to vyžaduje závažnost a povaha přestupku.⁴¹

Odpovědnost pachatele můžeme rozdělit na absolutní a relativní. Pokud bychom porovnali trestní odpovědnost mladistvých a odpovědnost mladistvých za přestupek najdeme zde rozdíl. Podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže (hlavní zákon pro oblast trestního práva ve věcech týkajících se mladistvých) je totiž stanovena relativní odpovědnost mladistvého pachatele, tzn., že bude záviset na pachatelově rozumové a mravní vyspělosti, která definuje to, jestli je jedinec schopen být za svůj protiprávní čin trestaný. U odpovědnosti mladistvého za přestupek tomu však tak není. Je zde stanovena absolutní odpovědnost za přestupek, která vychází z určité dolní věkové hranice, která je stanovena na 15. rok věku. Individuální vyspělost (fyzická, mentální a mravní) jedince nemá proto žádný vliv na jeho odpovědnost, ale na ukládání správního trestu již ano.⁴²

2.2 Základní zásady při ukládání správních trestů mladistvým

ZOPŘ neobsahuje přímo výčet zásad, podle kterých by se správní orgán měl řídit při ukládání správních trestů. Jejich zakotvení lze dovodit z ústavních předpisů ČR, ale i z mezinárodních smluv, kterými jsou například Mezinárodní pakt o občanských a politických právech nebo Listina základních práv a svobod EU. Podstatným účelem zásad je jejich využití při správním uvážení, kdy správní orgán rozhoduje v určitých zákonem stanovených mezích podle vlastního úsudku. Zásady jsou také používány pro výklad neurčitých právních pojmů a vyplňování mezer v zákoně. V této části práce krátce definuji některé ze zásad, kterými se správními orgány musí řídit při ukládání správních trestů.⁴³

Nejzákladnějšími zásadami, kterými se musí správní orgán při rozhodování řídit, jsou zásada legality, proporcionality (přiměřenosti), individualizace, subsidiarity trestní represe a zásada řádného zákonného procesu.

⁴⁰ Tamtéž

⁴¹ ONDRUŠOVÁ, Marta. In ONDRUŠ, Radek. In VYTOPILOV, Petr. *Zákon o odpovědnosti za přestupky...*, s. 106

⁴² FRUMAROVÁ, Kateřina. a kol. *Správní trestání*. Praha: Leges, 2017, s. 97

⁴³ PRÁŠKOVÁ, Helena. *Nové přestupkové právo*. Praha: Leges, 2017, s. 24 – 26

Podle zásady legality je správní orgán povinen stíhat každý přestupek, o němž se dozvěděl, pokud zákon nestanoví výjimku. Hlavními hledisky, kterými se musí správní orgán zabývat, pokud došlo ke spáchání přestupku, jsou povaha a závažnost přestupku. U každého přestupku musí přihlídnout k těmto dvěma kritériím, které vyplývají z požadavku zásady přiměřenosti. K této zásadě se vyjádřil i Ústavní soud ve své judikatuře, ze které vyplývá jisté vymezení hranice zásahu státu do základních práv a svobod: „*ÚS předpokládá, že opatření omezující základní práva či svobody nesmí svými negativními důsledky přesáhnout klady, které představuje veřejný zájem na těchto opatřeních.*“⁴⁴ Se zásadou proporcionality souvisí i zásada individualizace správního trestu, která stanovuje, že druh a intenzita správního trestu musí reflektovat všechny zvláštnosti projednávaného přestupku i pachatele. Aplikace a dodržování těchto dvou zásad je u mladistvých pachatelů nejzásadnější, vzhledem k tomu, že mladistvým má být věnována zvláštní péče. Správní orgán mimo posouzení rozumové, mravní vyspělosti a osobnosti pachatele musí také posoudit, jestli správní trest bude splňovat především výchovný účinek, který je základem pro trestání mladistvých pachatelů.

Při ukládání správního trestu je jednou z nejdůležitějších zásad dodržení subsidiarity trestní represe, která spočívá v povinnosti správního orgánu jednat tak, aby ukládal správní tresty jen v odůvodněných případech. Těmi jsou případy, které naplnily všechny zákonné znaky přestupku a nelze je odvrátit jinými zákonnými prostředky.⁴⁵ Tato zásada může být velmi užitečná, zvláště u mladistvých pachatelů, kdy přestupkový zákon přímo stanovuje jiné prostředky, které vedou k nápravě, než je správní trest. Tím je například institut ochranného opatření nebo upuštění od uložení trestu v případě, že k nápravě postačí pouhé projednání přestupku před správním orgánem.

Poslední zmíněnou zásadou je zásada řádného zákonného procesu, která zaručuje nemožnost bezdůvodného stíhání, ale i minimalizaci zásahů do práv stíhaného. Obsahuje požadavek spravedlivého procesu, který u mladistvého pachatele bude chránit jeho soukromí, a proto nebude veřejným. Garantuje požadavek rychlosti a ústnosti řízení a dává mu zákonnou podporu zakotvením institutu zákonného zástupce, opatrovníka nebo orgánu sociálně-právní ochrany dětí, který může vykonávat určitá procesní práva ve prospěch mladistvého v průběhu řízení.

⁴⁴ Nález pléna Ústavního soudu ČR ze dne 15. 11. 2011, sp. zn. Pl. ÚS 20/09

⁴⁵ PRÁŠKOVÁ, Helena. *Nové přestupkové právo*. Praha: Leges, 2017, s. 30

Podstatnou věcí, kterou by si správní orgán při ukládání a naplňování zásad správního trestání měl uvědomovat je názor, který ve svém článku uvádí Jílková: „*Jedině individualizovaný a zákonný trest v sobě spojuje jak individuální represi a prevenci vůči pachateli, tak i potřebnost výchovného působení na ostatní členy společnosti (tzv. generální prevence). Prevenci a represi je třeba chápat vyváženě v každém individuálním případě, neboť pouze potom může individuální prevence působit jako nástroj prevence generální.*“⁴⁶

2.3 Druhy správních trestů u mladistvých pachatelů

Obecně se správním trestem rozumí následek, který nastane v případě, kdy mladistvý pachatel spáchá přestupek. Jedná se o opatření, které je vynucováno státem, respektive správními orgány. Správní tresty lze podle § 36 přestupkového zákona uložit samostatně nebo spolu s jinými správními tresty. Jejich hlavní funkcí je způsobení určité újmy (zasažení do určitých občanských práv a svobod). Hlavním rozdílem mezi trestáním dospělého a mladistvého pachatele je to, že způsobení újmy není prvotním cílem správního trestu. Jeho funkce je hlavně preventivní a výchovná, jelikož u trestání mladistvých je důležité, aby správní orgán při rozhodování o trestu přihlížel k osobnosti, věku, rozumové a mravní vyspělosti, ale i k osobním poměrům pachatele. A dále dbal na to, aby byl jeho vývoj vzhledem k uloženému trestu, v co nejmenší míře ohrožen. Také proto přestupkový zákon ve vztahu k mladistvým pachatelům přizpůsobuje alespoň u některých správních trestů limity a podmínky.⁴⁷

2.3.1 Napomenutí

Dle důvodové zprávy je napomenutí bráno jako nejmírnější správní trest, který lze uložit za každý přestupek. Jedinou zákonem stanovenou výjimkou je vyloučení uložení napomenutí spolu s pokutou. Jeho hlavní funkcí je funkce výchovná, která vychází z morálního odsouzení pachatele. Tento správní trest správní orgán použije u přestupků, které vykazují nízkou míru společenské škodlivosti. Správní orgán zároveň musí uznat za vhodné, že napomenutí postačí k naplnění účelu zákona. Napomenutí může být prohlášeno ústně, není však vyloučena písemná forma. V případě ústního prohlášení správní orgán mladistvého pachatele výslovně obeznámí

⁴⁶ JÍLKOVÁ, Nikola. *Ukládání správních trestů za účinnosti nové právní úpravy*. Časopis pro právní vědu a praxi. 2018, č. 2, s. 305 [online] www.beck-online.cz, 1. června 2018 [citace 10. února 2020]. Dostupné na <<https://www.beckonline.cz/bo/documentview.seam?documentId=nrptembrhbpwg4dwobptex3t14ztani&groupIndex=4&rowIndex=0#>>.

⁴⁷ FRUMAROVÁ, Kateřina. a kol. *Správní trestání*. Praha: Leges, 2017, s. 96 – 97

s tím, jakého přestupku se dopustil a jaké by mohly být důsledky jeho protiprávního jednání, pokud obdobné jednání bude v budoucnu opakovat.⁴⁸

Napomenutí má za úkol uvědomění si škodlivosti protiprávního jednání, díky tomu je vhodné pro mladistvé pachatele, kteří se dopustili přestupku poprvé a nespáchali přestupek, který vykazuje vyšší míru společenské škodlivosti.⁴⁹ Jako příklad přestupku, u kterého by stačilo uložení napomenutí, uvádím jízdu dvou mladistvých osob na jednom jízdním kole.

2.3.2 Pokuta

Pokuta je autory považována za nejtypičtější správní trest. Jedná se o peněžitý trest, jehož účelem je zásah do majetkové sféry pachatele. Hlavní funkce pokuty je represe, která by měla vést k tomu, aby se pachatel v budoucnu dalšímu protiprávnímu jednání vyvaroval. Lze ji uložit za každý přestupek jak samostatně, tak i s jiným správním trestem s výjimkou výše zmiňovaného napomenutí. Je splatná do 30 dnů ode dne nabytí právní moci rozhodnutí o přestupku, pokud by nebyla správní orgánem stanovena lhůta jiná.⁵⁰

U ukládání pokut mladistvým pachatelům přestupkový zákon v § 57 stanovuje určité modifikace, které spočívají ve snížení pokuty na polovinu, zároveň však nesmí přesahovat stanovenou horní hranici 5000 Kč. Dále § 91 odst. 1 ZOPŘ říká, že lze mladistvému, který je obviněn z přestupku, uložit pokutu příkazem na místě do 2500 Kč. Tyto ustanovení se nevztahují na mladistvou podnikající fyzickou osobu. U těchto osob lze uložit pokutu v plném rozsahu. Pokud by nebyla zákonem stanovena výše pokuty platí, že lze uložit pokutu do maximální výše 1000 Kč. Výše pokuty bude záviset na správním uvážení, kdy správní orgán bude postupovat podle podmínek uložených v § 56 a § 57 přestupkového zákona. Tzn., že pokud by se mladistvý dopustil přestupku například proti majetku podle zákona č. 251/2016 o některých přestupcích § 8 odst. 4), za který je možno uložit pokutu až do výše 50 000 Kč,⁵¹ bude moci správní orgán uložit pokutu pouze do výše 5000 Kč, i když by snížení pokuty o polovinu znamenalo zaplacení 25 000 Kč.⁵²

⁴⁸ Důvodová zpráva k zákonu č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich

⁴⁹ KUČEROVÁ, Helena. In HORZINKOVÁ, Eva. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich a zákon o některých přestupcích: s komentářem a judikaturou. 2. aktualizované vydání*. Praha: Leges, 2019, s. 246 – 248

⁵⁰ PRAŠKOVÁ, Helena. *Nové přestupkové právo*. Praha: Leges, 2017, s. 204

⁵¹ Zákon č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, § 8 odst. 4

⁵² JEMELKA, Luboš. In VETEŠNÍK, Pavel. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich: Zákon o některých přestupcích: komentář*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C.H. Beck, 2017, s. 486 – 487

Zásadní otázkou u správního trestu v podobě pokuty je, jestli je opravdu vhodným trestem pro mladistvého pachatele? Eva Peřinová ve svém článku uvádí, že: „*mladiství většinou nedisponují vlastními finančními prostředky, a pokud za ně uloženou pokutu zaplatí jejich zákonní zástupci, pak tato sankce jakýkoliv sankční a výchovný účel ztrácí.*“⁵³ S tím to názorem souhlasím a budu se jím dále zabývat v poslední části své práce.

2.3.3 Zákaz činnosti

Dalším ze správních trestů, kde se objevují specifika u mladistvých, je zákaz činnosti. Zákaz činnosti je správním trestem, který plní funkci preventivní, ale i výchovnou. Jeho smyslem je pachateli zabránit v další protiprávní činnosti. Pachatelovo potrestání spočívá v zasažení do jeho majetkové, ale i osobní sféry, neboť je na určitou dobu omezen výkon jeho zaměstnání, povolání či specifické činnosti.⁵⁴

ZOPŘ zákaz činnosti u mladistvého specifikuje v § 58 odst. 1: „*Zákaz činnosti nelze mladistvému uložit, jestliže by výkon tohoto správního trestu bránil přípravě na jeho povolání.*“⁵⁵ Za přípravu na budoucí povolání může být považována určitá činnost, která je stanovena specifickými právními předpisy. Hlavním předpisem je školský zákon, který upravuje mimo jiné i středoškolského vzdělání jakéhokoliv typu. Jako demonstrativní příklad uvádím studenta střední školy automobilní, který se dopustil dopravního přestupku. V tomto případě mu nemůže být uložen zákaz činnosti, jelikož by mu to bránilo v přípravě na jeho budoucí povolání. Tato modifikace vychází ze základního článku LZPS, čl. 29 odst. 2, který zakotvuje právo mladistvého na pomoc při přípravě k povolání. Druhým limitem, který zákon stanovuje v § 58 odst. 2: „*Zákaz činnosti lze mladistvému uložit nejdéle na dobu 1 roku.*“⁵⁶ Právní úprava stejně jako u pokuty stanovuje horní hranici, kterou správní orgán při rozhodování o trestu nemůže překročit.⁵⁷

⁵³ PEŘINOVÁ, Eva. *Správněprávní trestání mladistvých v režimu přestupkového zákon.* [online]. mvcr.cz, 2011, [cit. 20. listopadu 2019]. Dostupné na <<https://www.mvcr.cz/clanek/spravnepravni-trestani-mladistvych-v-rezimu-prestupkoveho-zakona.aspx>>.

⁵⁴ FIALA, Zdeněk a kol. *Správní právo trestní.* Praha: Leges, 2017, s. 107

⁵⁵ Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, § 58 odst. 1

⁵⁶ Tamtéž, § 58 odst. 2

⁵⁷ JEMELKA, Luboš. In VETEŠNÍK, Pavel. *Zákon o odpovědnosti za přestupky...*, s. 490 – 491

2.3.4 Propadnutí věci nebo náhradní hodnoty

Posledním správním trestem, který může být mladistvému uložen, je propadnutí věci nebo náhradní hodnoty. Přestupkový zákon nestanovuje u mladistvých žádné modifikace. Jedná se o tresty, jejichž hlavní funkcí je buď odejmutí věci pachateli (odnětí vlastnického práva pachateli), nebo odebrání výnosu z protiprávní činnosti a následné zamezení dalšího protiprávního jednání.

Propadnutí věci lze uložit za jakýkoliv přestupek, pokud budou splněny zákonné podmínky. Věc musí náležet pachateli přestupku, věc byla použita nebo určena ke spáchání přestupku, popř. pachatel věc získal přestupkem nebo jako odměnu za něj a hodnota věci nesmí být v nepoměru k povaze přestupku. Vlastníkem věci se stane stát.

Trest propadnutí náhradní hodnoty přichází na řadu v tu chvíli, pokud by u věci, která by měla být prohlášena za propadlo, hrozilo, že pachatel tuto věc zničí, zcizí nebo nějak jinak zmaří propadnutí věci. Výše propadnutí náhradní hodnoty věci může být určena do maximální výše hodnoty věci. Vlastníkem propadlé náhradní hodnoty se opět stane stát.⁵⁸

2.3.5 Upuštění od uložení správního trestu

Přestupkový zákon upravuje několik důvodů, pro které lze upustit od uložení správního trestu mladistvému pachateli přestupku. Stanovuje obecnou právní úpravu, kterou nalezneme v § 43. Toto ustanovení uvádí dva zákonné důvody, které mohou vést k upuštění od uložení trestu. Prvním zákonným důvodem je vznik situace, kdy o dvou nebo více přestupcích stejného pachatele nebylo konáno společné řízení a správní trest, který mu byl uložen v jednom samostatném řízení, lze považovat za přiměřený správnímu trestu, který by byl uložen ve společném řízení. Druhým zákonným důvodem, pro který lze od uložení trestu upustit, je situace, ve které lze předpokládat, že samostatné projednání věci před příslušným správním orgánem postačí k nápravě pachatele. Důležité u aplikace tohoto ustanovení je, aby správní orgán přihlédl nejen k závažnosti přestupku, ale i okolnostem jeho spáchání a osobě mladistvého pachatele. Další obecné ustanovení nalezneme v § 42, které stanovuje podmíněně upuštění od uložení trestu.⁵⁹

Obecná úprava je doplněna § 59, který uvádí že: „*Od uložení správního trestu mladistvému lze též upustit, jestliže vzhledem k povaze spáchaného přestupku a k dosavadnímu*

⁵⁸ PRÁŠKOVÁ, Helena. *Nové přestupkové právo*. Praha: Leges, 2017, s. 222 – 226

⁵⁹ Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, § 42 a § 43

způsobu života mladistvého lze důvodně očekávat, že uložení omezujícího opatření zajistí jeho nápravu lépe než správní trest.“⁶⁰ Zde se jedná o podobnou úpravu, kterou zná trestní právo ve věcech týkajících se mladistvých, kdy zákon č. 218/2003 Sb. o soudnictví a věcech mládeže (dále jen „ZSVM“) v § 12 písm. b) uvádí: „*Soud pro mládež může upustit od uložení trestního opatření mladistvému i tehdy, jestliže je vůči němu užito ochranné nebo výchovné opatření a k dosažení účelu tohoto zákona není třeba uložit trestní opatření.*“⁶¹

Omezující opatření patří do kategorie ochranných opatření. Ochranné opatření se od správního trestu odlišuje hlavně tím, že újma, která je jím způsobena, není jeho hlavním účelem. Tím je individuální prevence a náprava pachatele. Omezující opatření může například ukládat povinnost zdržení se styku s určitou osobou nebo vymezeným okruhem osob. Tento typ opatření se týká hlavně mladistvých osob, které se dopustily přestupku pod vlivem alkoholu či jiné návykové látky, kterou užívají v určité skupině. Cílem opatření je zamezit mladistvému ve styku s dalšími osobami, které ho mohou k užívání těchto látek přemlouvat či svádět. Další opatření mohou spočívat v zákazu, která mladistvému zamezuje přístup na určitá veřejná místa nebo místa, kde se konají nejrůznější společenské akce. Posledním typem omezující opatření může být stanovení povinnosti účastnit se programu pro zvládnání agrese nebo násilného chování. Ukládá se, pokud pachatel spáchal přestupek vykazující určitou formu násilí např. v rodině.⁶²

Proto, aby mohlo být správním orgánem uloženo omezující opatření, musí existovat presumpce existence přímé souvislosti mezi spáchaným přestupkem a zvoleným omezujícím opatřením. Správní orgán použije institut správního uvážení, kdy posoudí zákonem stanovená kritéria, může však posoudit i kritéria další, ke kterým si musí sám zajistit náležitě informace. Je pak na správním orgánu, jestli rozhodne tak, že omezující opatření zajistí nápravu pachatele lépe než správní trest a upustí tak od uložení správního trestu. K tomu nebude moci dojít v situacích, kdy se bude jednat o příkazní řízení na místě a tam, kde zákon upuštění od uložení trestu výslovně vyloučil.⁶³

⁶⁰ Tamtéž, § 59

⁶¹ Zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví a věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů, § 12 písm. b)

⁶² PRÁŠKOVÁ, Helena. *Nové přestupkové právo*. Praha: Leges, 2017, s. 232 – 234

⁶³ KUČEROVÁ, Helena. In HORZINKOVÁ, Eva. *Zákon o odpovědnosti za přestupky...*, s. 298

3 Procesněprávní odchylky a specifika řízení o přestupku mladistvého

Zvláštní péče o mladistvého pachatele se projevuje také v řízení o přestupku. Právní úprava stanovuje odchylky od obecné právní úpravy, které nejen zvýhodňují, ale také chrání postavení mladistvého. Těmto specifickým není v přestupkovém zákoně věnováno zvláštní ustanovení, ale najdeme je u jednotlivých procesních institutů například v průběhu řízení u institutu ústního jednání v § 80 odst. 2, u institutu společného řízení v § 88 odst. 4) anebo u příkazu v § 90 odst. 2 písm. c). Další podstatnou odchylkou od obecné právní úpravy je to, že v řízení o přestupku, který spáchal mladistvý, mohou vystupovat i další osoby, které mají za úkol podporovat, nikoliv však zastupovat jejich práva a zájmy. Těmto osobám je v přestupkovém zákoně věnováno zvláštní ustanovení v § 72, jedná se o zákonného zástupce, opatrovníka nebo orgán-sociálně právních ochrany dětí.

3.1 Procesní způsobilost mladistvého

Obviněný mladistvý má plnou procesní způsobilost jako účastník řízení o přestupku, která podle judikatury vychází z určení věkové hranice 15 let, která zakládá odpovědnost za přestupek. K tomu se vyjádřil i Nejvyšší správní soud: „*Přičítá-li zákon plnou odpovědnost mladistvému za své jednání, je nutno vycházet a priori i z toho, že tato osoba je i plně procesně způsobilá k úkonům ve správním (přestupkovém) řízení stran přestupku, který ji lze přičítat.*“⁶⁴

Procesní způsobilost je upravena správním řádem. Je definována jako schopnost samostatně činit procesní úkony, díky kterým mohou účastníci řízení realizovat svá práva a plnit procesní povinnosti.⁶⁵ Mezi tyto práva patří například právo být poučen o svých procesních právech a povinnostech, právo na informace o průběhu řízení a jeho postupu, právo vyjádřit se k podkladům rozhodnutí, být s předstihem uvědomen o úkonu věcně a místně příslušného správního orgánu, právo na nahlížení do spisu a pořizování kopie celého jeho obsahu nebo části, právo na advokáta, právo podat odvolání a mnoho dalších.⁶⁶

⁶⁴ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 22.1. 2010, sp. Zn. 5 As 65/2009

⁶⁵ SKULOVÁ, S. a kol. Správní právo procesní. 3. aktualizované a doplněné vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017, s. 95

⁶⁶ FIALA, Zdeněk a kol. *Správní právo trestní*. Praha: Leges, 2017, s. 149

3.2 Zákonný zástupce, opatrovník, orgán sociálně-právní ochrany dětí a jejich role v řízení

Zakotvení institutu zákonného zástupce, opatrovníka a orgánu sociálně-právní ochrany dětí je jednou z dalších záruk zvýšené ochrany mladistvých pachatelů v řízení o přestupku. Jelikož se nejedná o účastníky řízení podle správního řádu, přestupkový zákon (analogicky jako ZSVM) stanovuje soupis oprávnění, která se shodují se základními procesními právy účastníka řízení. Tyto práva jim zákonodárce přiznává, jelikož mohou prokázat, že mají právní zájem na řešené věci. Oprávnění mohou vykonávat jen ve prospěch obviněného, a to nejen bez jeho vědomí, ale i proti jeho vůli.⁶⁷ Právy, kterými disponují tedy jsou:

- právo na vyrozumění o zahájení řízení,
- právo navrhnout důkazy a činit jiné návrhy po celou dobu řízení,
- právo na poskytnutí informací o řízení potřebných k hájení práv a oprávněných zájmů mladistvého obviněného,
- právo vyjádřit v řízení své stanovisko,
- právo nahlížet do spisu,
- právo účastnit se ústního jednání a být přítomen při všech úkonech v řízení,
- právo vyjádřit se před vydáním rozhodnutí k jeho podkladům,
- právo na oznámení rozhodnutí,
- právo podat odvolání ve prospěch mladistvého obviněného proti rozhodnutí o přestupku nebo proti schválení dohody o narovnání,
- právo podat žádost o obnovu řízení nebo o vydání nového rozhodnutí.

3.2.1 Zákonný zástupce a opatrovník

Zákonným zástupce mladistvého může být a zpravidla jím jsou rodiče obviněného, kteří zastupují mladistvého společně, avšak jednat mohou sami za sebe. Pokud mladistvý nemá ani jednoho z rodičů, popř. byli jeho rodiče zbaveni rodičovské odpovědnosti, může být zákonným zástupcem buď osvojitel nebo poručník. Dalším zavedeným institutem odlišným od zákonného zástupce je institut opatrovníka, který může být přidělen soudem anebo správním orgánem přímo v přestupkovém řízení. Podmínky ustanovení opatrovníka podle správního řádu jsou zakotveny v § 32 odst. 2 SŘ. Jedna z častých situací, která může nastat, je, když obviněný nemá zákonného zástupce, který by za něj jednal, popř. ho zákonný zástupce z nějakého pádného

⁶⁷ FRUMAROVÁ, Kateřina. a kol. *Správní trestání*. Praha: Leges, 2017, s. 98

důvodu nemůže zastupovat a současně nemá stanoveného opatrovníka. Hlavním rozdílem mezi zákonným zástupcem a opatrovníkem je ten, že funkce opatrovníka zaniká v případech, kdy mladistvý začne být zastupován svým zákonným zástupcem, nabyl procesní způsobilosti anebo pominuly důvody, pro které byl opatrovník správním orgánem nebo soudem stanoven. Jinak se jejich práva a povinnosti neliší.⁶⁸

Obecná pravidla pro zastoupení mladistvého zákonným zástupcem nebo opatrovníkem stanovují, že tyto osoby jednají v řízení jménem mladistvého obviněného a mají právo za něj konat všechny úkony v řízení s výjimkou těch, kde je stanoveno, že je musí vykonat sám mladistvý obviněný. Jak již bylo výše uvedeno, tyto úkony mohou být vykonány bez vědomí obviněného, dokonce i proti jeho vůli, pokud to bude jednoznačně činěno v jeho prospěch, jelikož smyslem těchto institutů není zastoupení v pravém slova smyslu, ale spíše podpora práv mladistvého v přestupkovém řízení.

Další společným právem, které přestupkový zákon uznává a nebylo zmíněno na začátku ve výčtu práv, jelikož nenáleží i orgánu sociálně-právní ochrany dětí, je právo zákonného zástupce nebo opatrovníka zvolit mladistvému zmocněnce. Důležitou výjimkou je však to, že nemůže být zvolen, pokud by bylo provedeno řízení o přestupku příkazem na místě. Je to z toho důvodu, že projednání přestupku příkazem na místě není klasifikováno jako klasické správní řízení, protože se jedná o první a zároveň však poslední procesní úkon, tudíž zde není možnost dále uplatňovat svá oprávnění.⁶⁹

3.2.2 Orgán sociálně-právní ochrany dětí

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí v § 4 vymezuje, kdo je jejím orgánem. Pro vykonávání funkce opatrovníka a poručníka je v zákoně v § 17 určen obecní úřad obce s rozšířenou působností. Funkci veřejného poručníka vykonává do té doby, než soud dítěti poručníka jmenuje nebo dokud se poručník neujme své funkce.⁷⁰

Důležité je zdůraznit, že orgán sociálně-právní ochrany dětí (dále jen „OSPOD“) také není účastníkem řízení jako zákonný zástupce nebo opatrovník, nýbrž pouze osobou zúčastněnou na řízení. OSPOD má stejná práva a povinnosti jako zákonný zástupce nebo opatrovník, ale najdeme zde i pár výjimek v právech, které mu nepřísluší. Mezi ně patří právo

⁶⁸ JEMELKA, Luboš. In VETEŠNÍK, Pavel. *Zákon o odpovědnosti za přestupky...*, s. 622 – 635

⁶⁹ FRUMAROVÁ, Kateřina. a kol. *Správní trestání*. Praha: Leges, 2017, s. 98

⁷⁰ Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, § 17

zvolit mladistvému zmocněnce, právo podat odvolání proti rozhodnutí o přestupku nebo proti rozhodnutí o schválení dohody, právo podat žádost na obnovu řízení a právo na vydání nového rozhodnutí.

Jeho hlavním úkolem je pomáhat mladistvému hájit jeho práva, v tomto případě tzn. činit nezbytné úkony v jeho zájmu do té doby, dokud ji není ustanoven poručník, popř. do doby, než se své funkce ustanovený poručník ujme.⁷¹

Tento institut nastupuje v přesně přestupkovým zákonem vymezených situacích, kterým jsou věnována ustanovení § 72 odst. 2 a 3. Ustanovení se týká jistých rizik v případech, kdyby oprávnění, která jsou dána ZOPŘ zákonnému zástupci nebo opatrovníkovi, mohla mladistvému pachateli spíše uškodit než přilepšit. Jedná se o dvě situace. První situace nastane v případě, pokud je mladistvý pachatel obviněn ze stejné přestupku jako jeho zákonný zástupce, popř. opatrovník a mladistvý nemá jiného zákonného zástupce nebo opatrovníka, který by mu pomohl hájit jeho práva. V této situaci by mohlo například dojít k zneužití procesní práv ve prospěch dospělého. Druhou situací je výskyt důvodné obavy, že zákonný zástupce nebude náležitě hájit jeho práva a zájmy (pod důvodnou obavou si můžeme představit například zanedbávání péče zákonným zástupcem, nezájem ze strany zákonného zástupce o mladistvého, nedostatečné intelektuální možnosti a další). V obou případech správní orgán vydává usnesení. To je doručeno jak mladistvému obviněnému, zákonnému zástupci, opatrovníkovi, tak i orgánu sociálně-právní ochrany dětí. Lze proti němu podat odvolání bez odkladného účinku. Následkem tohoto usnesení je vyloučení zákonného zástupce nebo opatrovníka z výkonu všech procesní práv mladistvého.⁷²

3.3 Požadavek ústního jednání

Jednou z nejpodstatnějších odchylek od obecné úpravy v přestupkovém řízení je obligatornost ústní jednání. Tzn., že ústní jednání v řízení s mladistvým pachatelem bude probíhat vždy, i v těch případech, kdyby zjištění skutkového stavu věci nebylo vyžadováno. Tento požadavek vychází opět z LZPS, která myslí na zvláštní ochranu mladistvého a je s ním také spojeno právo zákonného zástupce, opatrovníka nebo orgánu sociálně-právní ochrany dětí účastnit se ústního jednání. Zajímavou otázku, kterou řeší ve svém komentáři Jemelka a Vetešník je: *Jak má správní orgán řešit situaci, ve které se mladistvý pachatel nedostaví*

⁷¹ JEMELKA, Luboš. In VETEŠNÍK, Pavel. *Zákon o odpovědnosti za přestupky...*, s. 622 – 635

⁷² KUČEROVÁ, Helena. In HORZINKOVÁ, Eva. *Zákon o odpovědnosti za přestupky...*, s. 383 – 387

z důvodu zákazu rodičem k ústnímu jednání? Autoři se domnívají, že by měl správní orgán nejdříve poslat výzvu rodiči jako zákonnému zástupci a oznámit mu jeho povinnost přivést své dítě k projednání přestupku. V případě neúspěchu uložení pořádkové pokuty za neuposlechnutí pokynu úřední osoby.⁷³ Já s názorem na řešení situace této situace souhlasím, jelikož jimi navrhovaný postup je v souladu se zásadou subsidiarity a nevidím zde žádnou jinou možnost na využití jiných přiměřených procesních prostředků.

3.4 Vyloučení projednání ve věci příkazem

Toto vyloučení najdeme v přestupkovém zákoně v § 90 odst. 2 písm. c), kdy jím zákonodárce chrání osobu mladistvého, která by nemusela plně porozumět důsledku řízení a tím by mohlo dojít ke snížení její šance na využití procesních práv, která má na ochranu v řízení.

Pro upřesnění je příkazní řízení zrychlené řízení, kdy správní orgán vydává rozhodnutí, pokud nemá důvodnou pochybnost o tom, že by obviněný přestupek nespáchal. Tzn., že své skutkové zjištění vyhodnotí jako dostatečné. Příkaz může být prvním úkonem v řízení a vyhlašuje se buď písemně, anebo ústně v případě, že se pachatel vzdá svého procesní práva na doručení písemné formy. Jeho hlavním smyslem je naplnění zásady rychlosti a hospodárnosti řízení.

Jedinou výjimkou, kterou zákon výslovně povoluje u mladistvého pachatele, je projednání přestupku příkazem na místě. Ten může být vydán pouze za předpokladu naplnění určitých podmínek. Tím je souhlas osoby pachatele se zjištěným stavem věci, právní kvalifikací skutku, uložení pokuty a její výší a vydáním příkazového bloku. Příkazem na místě může být mladistvému pachateli uloženo napomenutí nebo pokuta do 2500 Kč.⁷⁴

Pokud bychom se zaměřili na ustanovení, které upravuje příkaz na místě v ZOPŘ v § 91 odst. 1, zjistili bychom, že ustanovení povoluje pouze uložení správního trestu pokuty, nikoliv napomenutí. Tímto problémem se také zabýval poradní sbor ministerstva vnitra. Ten došel k závěru, že pokud by u tohoto ustanovení byl použit pouze gramatický výklad, nastalo by velké znevýhodnění mladistvého pachatele, jelikož u zletilých pachatelů by mohl být uložen správní trest napomenutí a u mladistvého pouze správní trest pokuty. Tím by bylo výrazně porušeno

⁷³ JEMELKA, Luboš. In VETEŠNÍK, Pavel. *Zákon o odpovědnosti za přestupky...*, s. 688 – 698

⁷⁴ KUČEROVÁ, Helena. In HORZINKOVÁ, Eva. *Zákon o odpovědnosti za přestupky...*, s. 562 – 584

právo LZPS na zvláštní ochranu mladistvých a zásada mírnějšího trestání, proto poradní sbor došel k závěru, že lze uložit mladistvým příkazem na místě i napomenutí.⁷⁵

3.5 Vedení společného řízení

Dalším ustanovení věnované mladistvým najdeme u zvláštních druhů řízení v § 88 odst. 4. Jedním z těchto druhů je společného řízení. Zákon popisuje dvě situace. Buď dojde k tomu, že se více mladistvých dopustí více přestupků, které spolu souvisí a skutková podstata přestupků se bude týkat protiprávního jednání, které je zařazeno do stejné oblasti veřejné správy. K tomu, aby tyto přestupky byly projednávány ve společném řízení, musí správní orgán posoudit vhodnost nejen z hlediska zjištění stavu věci, ale také musí zohlednit mladistvé osoby a základní zásady, kterými se má správní orgán řídit. Těmi jsou hospodárnost, účelnost a rychlost řízení. Tzn., pokud se skupinka mladistvých dopustí například krádeže sladkostí a zároveň při krádeži prosklí dveře obchodu (přestupky proti majetku), bude zahájeno společné řízení. Druhá situace nastane, pokud se mladistvý dopustí více přestupků s jinou osobou. V tomto případě správní orgán zahájí společné řízení jen v případě, že to není na újmu mladistvému a současně je to podstatné z hlediska zjištění stavu věci.⁷⁶

3.6 Odvolání

Možnost účastníka řízení podat odvolání je obecně zakotvena správním řádem. Řádný opravný prostředek v podobě odvolání může být podán i v přestupkovém řízení. Podat ho může jak obviněný, tak právě v případě řízení jednajících o vině a správním trestu mladistvého i zákonným zástupce, opatrovníkem nebo orgánem sociálně-právní ochrany dětí. Ti mohou podat odvolání proti rozhodnutí o přestupku buď spolu s mladistvým nebo místo něj za podmínky, že nebude podáno v jeho neprospěch. Odvolat se však mohou pouze proti výroku o vině, o správním trestu, o ochranném opatření anebo o nároku na náhradu škody nebo bezdůvodného obohacení. V jiných případech se odvolat nelze.⁷⁷

⁷⁵ Závěr č. 162 ze zasedání poradního sboru ministra vnitra ke správnímu řádu a správnímu trestání ze dne 20. 4. 2018

⁷⁶ Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, § 88 odst. 4

⁷⁷ JEMELKA, Luboš. In VETEŠNÍK, Pavel. *Zákon o odpovědnosti za přestupky...*, s. 874 – 881

4 Zhodnocení efektivity ukládaných správních trestů a návrhy na jejich zlepšení

Jako hlavní výzkumný cíl této práce jsem si zvolila celkové zhodnocení efektivnosti ukládaných správních trestů. V této poslední kapitole zanalyzuji data z dotazníku, posoudím efektivitu správních trestů a podám návrhy na jejich zlepšení, zároveň však také posoudím rizika jejich zavedení.

U trestání mladistvých pachatelů jsou rozlišeny dva modely trestání. První z nich je model justiční, který klade důraz na svobodnou vůli pachatele, za kterou musí být schopný nést odpovědnost a výchovné potřeby mladistvého jsou až druhotné. Druhý z nich je sociálně-opatrovnický model, který klade na první místo výchovné potřeby dítěte a zaměřuje se na vývoj dítěte. Tento model bere v potaz to, že dítě je ovlivněno různými sociálními aspekty, a proto zde hrají velkou roli sociální pracovníci a lidé s psychologickým vzděláním, kteří se snaží analyzovat jejich protiprávní jednání. Za toto protiprávní jednání následuje také trest, ale v takové formě, která má pro mladistvého člověka větší smysl než jen holé potrestání.⁷⁸

Já se přikláním stejně jako autorka článku Eva Peřinová k sociálně-opatrovnickému modelu. Jelikož dnešní doba klade mnohem vyšší nároky na jedince, a to co ovlivňuje jeho chování již neplyne jen ze základních sociálních aspektů. Proto je potřeba, aby chování jedince bylo nejen příslušně potrestáno, ale také aby model trestání pomohl jedince vychovat k jisté morální vyzrálosti, která povede k tomu, že své jednání již nebude opakovat. Díky tomuto modelu by pak byly naplněny nejdůležitější dvě funkce správního trestání mladistvého, a to funkce výchovná a preventivní. Z tohoto důvodu by tento model měl být aplikován i do právní úpravy přestupkového zákona, i přestože jejich míra není tak závažná jako u trestných činů. Aplikací tohoto modelu by mohlo dojít k celkovému snížení trestné činnosti dřívější intervencí a nápravou potenciálních pachatelů.

4.1 Zhodnocení efektivity správní trestů – dotazník

K tomu, abych si mohla udělat představu o efektivnosti ukládaných správních trestů obsaženou v právní úpravě zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, jsem vytvořila kvantitativní dotazník. Použila jsem elektronickou formu dotazníku a propagovala jsem ho přes sociální sítě. Data jsem získávala po dobu dvou měsíců. Účelem

⁷⁸ PEŘINOVÁ, Eva. *Správněprávní trestání mladistvých v režimu přestupkového zákon.* [online]. [mvcr.cz](https://www.mvcr.cz), 2011, [cit. 20. listopadu 2019]. Dostupné na <<https://www.mvcr.cz/clanek/spravnepravni-trestani-mladistvych-v-rezimu-prestupkoveho-zakona.aspx>>.

dotazníku bylo nasbírat kvantitativní data k zjištění zastoupení mnou selektovaných respondentů v oblasti správních trestů. Cílila jsem na respondenty, kterým byl uložen nějaký ze správních trestů od účinnosti nové přestupkového zákona, zároveň však museli splňovat podmínku věkové hranice mladistvého. Celkový počet respondentů vyhovující stanoveným podmínkám po selekci byl 128 osob.

Prostřednictvím vhodně zvolených uzavřených otázek jsem získala od respondentů potřebná data k zodpovězení stanovené výzkumné otázky. Hlavní otázky, které dotazník obsahoval, byly zaměřeny právě na efektivitu uložených trestů, tzn., jestli osoba přestupek po uložení trestu páchala opakovaně. Dále jsem zařadila otázky, které se týkaly skutkových podstat spáchaných přestupků, zaplacení pokuty a její výše a také mě zajímal názor respondentů na to, jaký by podle nich mohl být nejefektivnější správní trest.

Z odpovědí respondentů jsem vytvořila několik grafů. První graf procentuálně zobrazuje efektivitu jednotlivých trestů. Druhý graf zobrazuje, kolik procent mladistvých platilo pokutu z jejich vlastního příjmu nebo z příjmu rodičů či jiného. Třetí graf má doplňkový charakter a zobrazuje v procentech různé přestupky, které mladistvé osoby spáchaly.

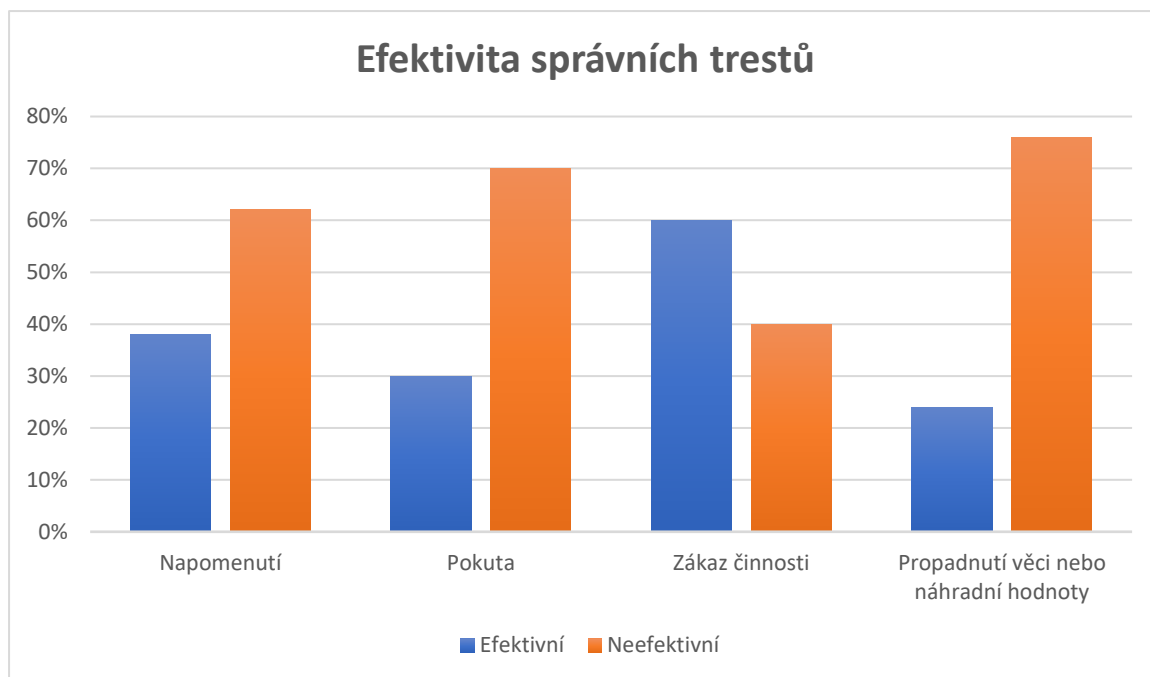
1) Graf efektivity správních trestů

Vyobrazuje celkovou efektivitu správních trestů v procentech. Jako nejefektivnější správní trest vyšel zákaz činnosti s 60% úspěšností nápravy, tzn., že 60 % respondentů, kterým byl uložen zákaz činnosti svoje protiprávní jednání už nikdy neopakovali. Zákaz činnosti podle odpovědí většinou spočíval v zákazu řízení skútru nebo zákazu rybaření.

Druhým správním trestem, který vykázal 38 % zamezení recidivy, je napomenutí. Naopak necelých 60 % respondentů po napomenutí přestupek opakovalo. Jelikož většina mladistvých v této době nemá takový respekt ke státním autoritám.

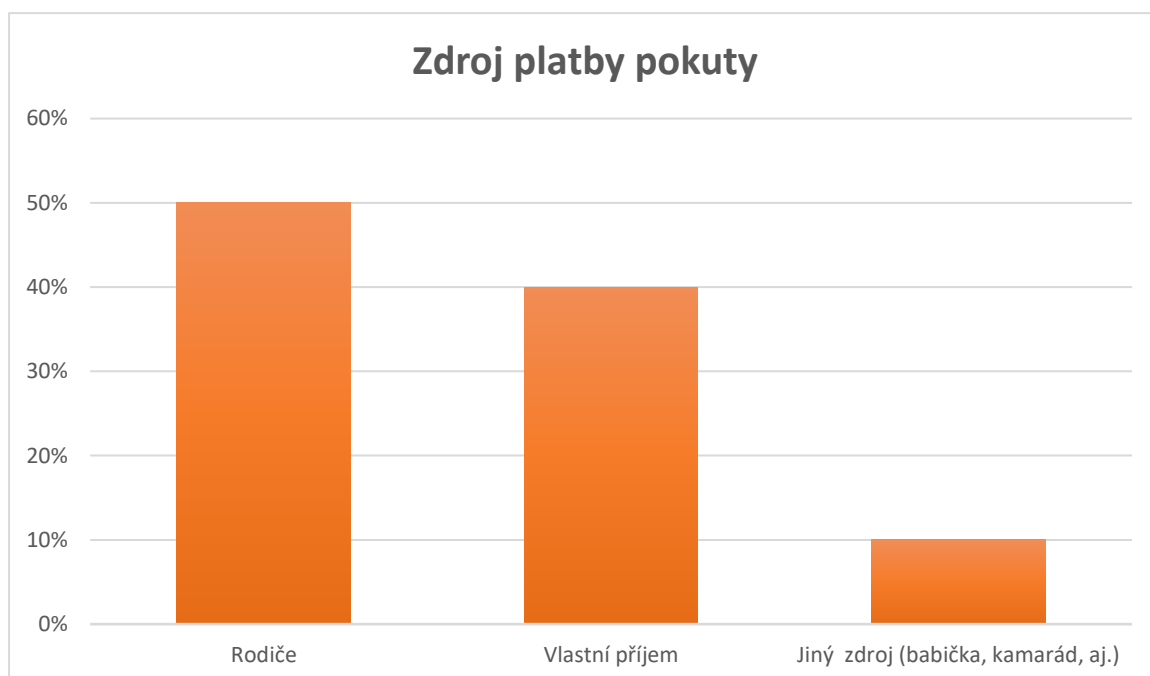
U pokuty bylo procento úspěšnosti ještě nižší než u napomenutí o 8 %. K tomu se vztahuje druhý graf, který zobrazuje procenta placení pokuty přímo z pachatelova příjmu. Kdy z něj vyplývá, že uložení pokuty mladistvému je v 50 % neefektivní, jelikož mnoho mladistvých nemá vlastní příjem, kterým by své protiprávní jednání mohli odčinit a díky tomu si uvědomit důsledky svého jednání.

Posledním správním trestem je propadnutí věci nebo náhradní hodnoty. Tento trest byl uložen malému množství respondentů, což mohlo výsledek ovlivnit. Vychází pro něj 70 % neefektivity.

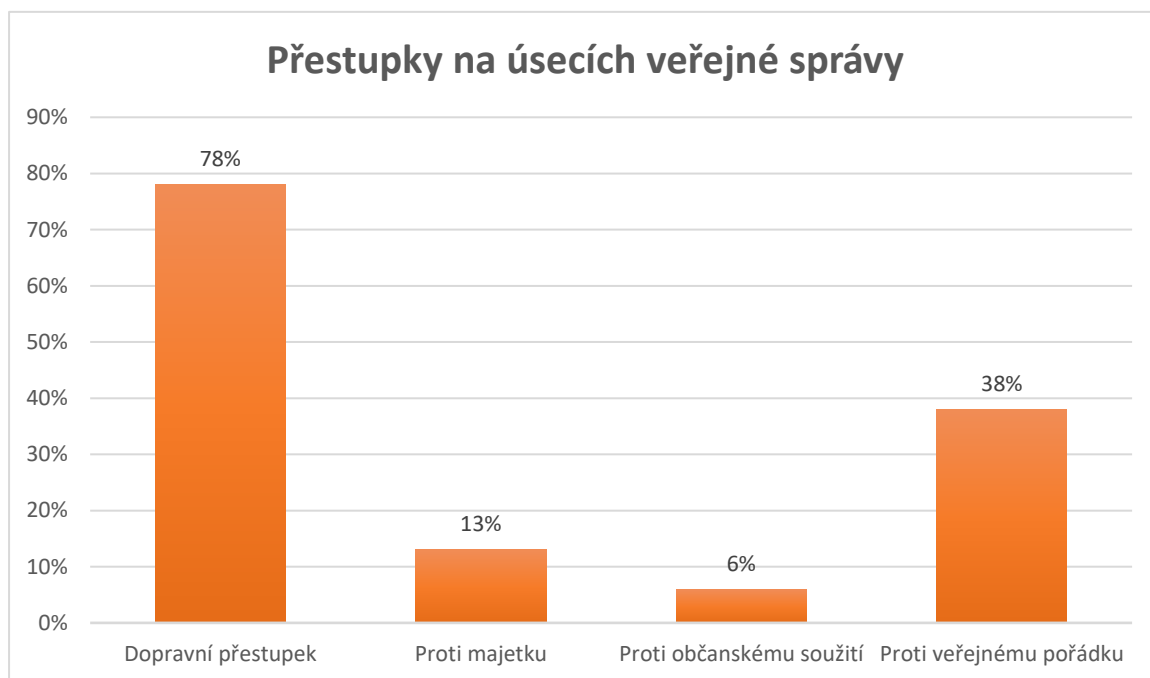
2) Graf zdrojů platby pokuty

Tento graf vyobrazuje, kolik procent mladistvých pachatelů zaplatilo pokutu ze svého vlastního příjmu nebo z příjmu někoho jiného.

3) Graf přestupků na úsecích veřejné správy

Třetí graf zobrazuje okruhy přestupků páchaných mladistvými. Nejvíce přestupků je pácháno v oblasti dopravy a veřejného pořádku. Naopak nejméně mladistvých spáchalo přestupky proti občanskému soužití.

4.2 Návrhy na zlepšení

Mé návrhy na zlepšení právní úpravy týkající se správních trestů mladistvých budou vycházet z výše zmiňovaného sociálně-opatrovnického modelu trestání. Souhlasím s názorem Evy Peřinové, která ve svém článku navrhuje výchovné sankce z několika důvodů. Uvádí, že díky zavedení výchovných sankcí by se mladistvým: „zaplnil jejich volný čas, odvrátila se jejich pozornost od protiprávního jednání a vedle toho by mohlo být dosaženo vyššího stupně jejich morální vyzrálosti.“⁷⁹ Dále zmiňuje zavedení alternativních trestů, kterými se budu v práci zabývat. Těmi jsou obecně prospěšné práce nebo účast na probačních programech pro mladistvé pachatele, kteří se dopustili opakovaného protiprávního jednání se stupňující se tendencí. Dalším doplňujícím návrhem, který by mohl pomoci při rozhodování o efektivním správním trestu, by mohl být požadavek vyšší profesní kvalifikace osob rozhodujících v přestupkových komisích.

4.2.1 Obecně prospěšné práce

Trest obecně prospěšných prací není jako sankce za přestupek v zákoně vůbec upraven. Tento alternativní trest najdeme pouze v právní úpravě trestního práva. Konkrétně ho upravuje zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, který vymezuje, že může být stanoven od 50 do 300 hodin. Doplňující právní úpravou pro mladistvé je již zmiňovaný zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví a věcech mládeže, kde je stanovena horní hranice hodin, která nesmí převyšovat polovinu stanovenou v trestním zákoníku. Pokud bychom si podívali do právních úprav některých evropských zemí, správní trest obecně prospěšných prací u přestupků je zaveden a funguje například ve Francii, Belgii, Švýcarsku, Rumunsku, Maďarsku či Portugalsku.⁸⁰

Trest obecně prospěšných prací (dále jen „OPP“) je obecně trest, díky kterému má pachatel možnost si své protiprávní jednání odpracovat. Odpracování tohoto trestu pachatel dělá ve své volném čase, zdarma a přináší tím prospěch společnosti. Zavedením OPP do přestupkového zákona bych viděla jako velký přínos a zefektivnění správního trestání hlavně jako doplněk ke správnímu trestu pokuty. Jako právní základ by se dala použít analogie z trestního práva, kde by však hranice hodin byla stanovena mnohem mírněji než u trestných

⁷⁹ PEŘINOVÁ, Eva. *Správněprávní trestání mladistvých v režimu přestupkového zákon.* [online]. mvcr.cz, 2011, [cit. 20. listopadu 2019]. Dostupné na <<https://www.mvcr.cz/clanek/spravnepravni-trestani-mladistvych-v-rezimu-prestupkoveho-zakona.aspx>>.

⁸⁰ BABKA, Tomáš a kol. *Právní úprava přestupků ve vybraných zemích Evropy.* Parlamentní institut, Srovnávací studie, 2011, aktualizace listopad 2017, č. 5.323, s. 5 – 45

činů. Bylo by třeba zajistit, aby správní orgán při správním uvážení dbal na to, aby OPP byl úměrný jak přestupku, tak okolnostem (přitěžujícím i polehčujícím pro mladistvého pachatele).

Výměra by mohla být například stanovena od 1 hodiny do 50 hodin. Byla by určována podle závažnosti přestupku a výše pokuty, která by za něj běžně byla uložena. Osobně bych navrhovala, aby jedna hodina byla pro mladistvého stanovena jako 100 Kč. Tzn., pokud by mladistvý způsobil škodu 2500 Kč, odpracoval by si 25 hodin. Zavedením a přepočtem obecně prospěšných prací se zabýval ve svém článku Kamil Kašparovský, který pro zletilé navrhoval částku v rozmezí „100–200 Kč za jednu hodinu OPP“.⁸¹ S jeho návrhem souhlasím, ale pouze s uvedenou spodní hranicí. 100 Kč mi přijde jako adekvátní částka, nejen kvůli tomu, že je to částka o 13 Kč vyšší než minimální hodinová mzda za rok 2020⁸², ale částka by se pravděpodobně shodovala s hodinovou odměnou, kterou by mladistvý člověk dostal za krátkodobou pracovní činnost.

Osobně bych navrhovala použití trestu obecně prospěšných prací až v situacích, kdy mladistvý pachatel svůj přestupek několikrát opakoval a byla mu uložena pokuta, která zjevně nebyla efektivní. Nejen dle mého názoru, ale i podle respondentů z dotazníku není pokuta jedním z nejefektivnějších správních trestů z hlediska správního trestání mladistvých, protože pokutu za mladistvého ve většině případů platí rodiče. Pokuta pak ztrácí veškerý reparační i výchovný účel. Díky zavedení tohoto trestu by si pachatel musel své protiprávní jednání odpracovat do výše uložené pokuty. V tomto případě by OPP splnil nejen reparační funkci, ale hlavně výchovnou. Jako další plus zavedení OPP vidím to, že by mohly být sníženy finanční náklady, které by muselo město vynaložit např. na přemalování laviček, které pachatel zničil.

4.2.2 Účast mladistvého na probačních programech

Probačním program pro mladistvé není upraven v přestupkovém zákoně. Jeho úpravu najdeme v trestním právu. Přesně je upraven v zákonu č. 218/2003 Sb., o soudnictví a věcech mládeže, který řeší trestání mladistvých. Probačním program je definován jako: „*program sociálního výcviku, psychologického poradenství, terapeutický program, program zahrnující obecně prospěšnou činnost, vzdělávací, doškolovací, rekvalifikační nebo jiný vhodný program*

⁸¹ KAŠPAROVSKÝ, Kamil. Obecně prospěšné práce jako (dobrovolná) sankce za přestupek. Veřejná správa, rubrika Konzultace, 2014, č. 18, s. 18 – 22

⁸² Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky [online]. mpvs.cz, 2. ledna 2020, [cit. 5. ledna 2020]. <<https://www.mpvs.cz/documents/20142/225504/Informace+o+MMe+od+1+ledna+2020+na+web+MPSV.pdf/51fb732f-1bcc-7947-b018-4346d1ca3631>>.

*k rozvíjení sociálních dovedností a osobnosti mladistvého*⁸³. Absolvování probačního programu pro mladistvé si klade za cíl napomáhat k odstranění okolností, které z velké části vedou pachatele k protiprávnímu jednání, dále chce motivovat pachatele k pozitivním změnám v jeho chování a zamezit jeho recidivě.

Zavedením probačního programu do přestupkového zákona shledávám jako důležitou věc, která by mohla přispět k celkovému snížení trestné činnosti u mladistvých osob. Díky němu by mohlo dojít k výše zmiňované včasné intervenci a nápravě mladistvého pachatele, který má pro své protiprávní jednání předpoklady. Tento návrh opatření se mi zamlouvá z hlediska celého jeho smyslu. Jeho největší smysl vidím v tom, že by státní orgány reagovaly na aktuální situaci mladistvého již v rané fázi jeho protiprávního jednání. Díky tomu by u mladistvého pachatele jeho chování nemuselo přerůst do trestné činnosti. Tzn., že celková práce s pachatelem by byla mnohem jednodušší a zároveň rychlejší, jelikož jeho jednání v rozporu se zákonem by nedosáhlo takové hloubky vštípení.

Proto bych také toto opatření zavedla až v případech, kdy pachatel přestupek několikrát po sobě opakoval a zároveň se jeho intenzita zvýšila. Důležitou částí při přestupkovém řízení by pro správní orgán bylo posouzení rizikového pachatele. Tím bych definovala pachatele, který v krátké časové době opakoval několik přestupků, jejich závažnost se stupňovala a správní orgán má důvodnou obavu, že v blízké době dojde k dalšímu přestupku, kterému nezamezí jiným správním trestem. Správní orgán by proto musel pečlivě zvážit všechny okolnosti spáchaného přestupku a po zvážení stanovit, jestli jednání mladistvého pachatele dosáhlo určitého zákonem stanoveného rizika, kterému je potřeba zamezit jinými než klasickými správními tresty.

4.2.3 Vyšší profesní kvalifikace úředních osob

Mým poslední návrhem, u kterého si myslím, že by mohl zlepšit proces ukládání správních trestů, je požadavek vyšší profesní kvalifikace úředních osob v přestupkových komisích projednávající přestupky mladistvých. Podle ZOPŘ § 111 jsou požadavky na oprávněnou úřední osobu stanoveny tak, že musí mít buď vysokoškolské vzdělání v magisterském studijním oboru právo anebo v bakalářském studijním oboru v jiné oblasti, avšak ti k výkonu své práce musí úspěšně složit zkoušku odborné způsobilosti. Zkouška odborné způsobilosti se skládá ze

⁸³ Zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví a věcech mládeže, § 17 odst. 1

znalostí právních předpisů týkající se přestupků a organizace a činnosti veřejné správy.⁸⁴ Já se však domnívám, že osoby, které jednají s mladistvým pachatelem, byť je to i v méně závažném přestupkovém řízení, by měly mít určité psychologické nebo pedagogické minimum. Tím by byl naplněn požadavek z LZPS, která zaručuje zvláštní péči o mladistvého. Tuto zvláštní přípravu orgánů pro zacházení s mládeží zakotvuje přímo i ZSVM, proto by zde mohla být použita analogie zákona. Vzdělání těchto osob je zajišťováno prostřednictvím Ministerstva spravedlnosti a jedná se zejména o poznatky z hlediska vývojové psychologie, speciální pedagogiky, kriminologie, dětské psychiatrie a sociální práce.⁸⁵

Dle mého názoru by měl již i správní orgán ovládat jisté dovednosti z hlediska těchto oborů, které napomáhají k lepšímu pochopení pachatele. Jelikož je správní orgán jedním z těch, který hraje pro pachatele důležitou roli v celém přestupkovém řízení a v cestě k jeho nápravě, neměl by vystupovat jen jako strohá autorita, která rozhodne o správním trestu. Měl by zde být zapojen onen sociálně-opatrovnický model, který podporuje Eva Peřinová, jelikož se snaží zajišťovat větší množství pracovníků s daným vzděláním. Pokud by byl navrhovaný požadavek zakotven do právní úpravy, tyto znalosti by mohly u oprávněných úředních osob zlepšit celý proces přestupkového řízení v rámci obezřetnějšího používání správního uvážení a u složitějších případů by to mohlo pomoci k lepšímu pochopení problému protiprávního jednání mladistvého pachatele.

Samozřejmě jsem toho názoru, že takové vzdělání není potřeba a nebylo by ani využito u každého projednávaného přestupku. Avšak tam, kde je pachatelem recidivista by toto vzdělání mohlo pomoci k prohlédnutí rizikového pachatele. Díky tomu by se dala zajistit včasnější a snadnější náprava nejen pro něj, ale i pro stát v rámci přestupkového, nikoliv již trestního řízení.

4.3 Posouzení navrhovaných rizik

4.3.1 Obecně prospěšné práce

Při posuzování zavedení návrhu obecně prospěšných prací do přestupkového zákona je třeba zohlednit ústavněprávní aspekty. V této rovině jsou to aspekty, které souvisí se zákazem nucených prací. Tento zákaz je vyjádřen nejen v Listině základních práv a svobod ČR, ale i v několika mezinárodních smlouvách, kterými je Česká republika podle čl. 10 Ústavy vázána. Proto by bylo při posuzování návrhu důležité, zabývat se otázkou, zda je tento trest v souladu

⁸⁴ Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, § 111

⁸⁵ ŽATECKÁ, Eva, HRUŠÁKOVÁ Milana. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže*. Komentář. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015, s. 13 – 14

jak s českým právním řádem, tak s mezinárodními smlouvami. Mezi mezinárodní dokumenty, kterými je ČR vázána, patří Listina základních práv EU, Evropská Úmluva o lidských právech a základních svobodách, Mezinárodní pakt o občanských a politických právech a Dokumenty mezinárodní organizace práce – zejména Úmluva č. 29/1930 o nucené nebo povinné práci.

Pokud bychom chtěli najít nejuvýstižnější definici nucené nebo povinné práce tak je zakotvena v Úmluvě č. 29/1930, která ji definuje jako: „*každou práci nebo službu, která se na kterékoli osobě vymáhá pod pohrůžkou jakéhokoli trestu a ke které se řečená osoba nenabídla dobrovolně.*“⁸⁶ Právní úpravu nucené práce v českém právním řádu najdeme v čl. 9 odst. 1 Listiny, který říká že: „*Nikdo nesmí být podroben nuceným pracím nebo službám.*“⁸⁷ Odst. 2 stanovuje výjimky, na které se to nevztahuje, což jsou: „*práce ukládané podle zákona osobám ve výkonu trestu odnětí svobody nebo osobám vykonávajícím jiný trest nahrazující trest odnětí svobody*“⁸⁸ Tento článek se však vztahuje pouze na trestní právo, nikoliv na přestupkové, proto by zde musela být použita analogie. Pokud se podíváme do zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví a věcech mládeže, trest obecně prospěšných prací zde již upraven je, proto by se z této úpravy dalo vycházet.

Důležitými aspekty k projednání tohoto návrhu jsou obecné podmínky, za kterých by správní orgán mohl OPP uložit. Jsou jimi výměra a přepočítání pokuty na hodiny. Jako velmi důležitým aspektem je dobrovolný souhlas pachatele vykonávat OPP. Tento aspekt shledávám jako největší riziko návrhu, jelikož se pohybujeme v přestupkovém řízení mladistvého, pro něž nejvyšší trest je 5000 Kč. Pachatel by měl tedy možnost si vybrat mezi zaplacením pokuty místo odpracování si 50 hodin OPP. V tomto případě se dá polemizovat o efektivitě trestu, jelikož zde velkou roli hraje příjem pachatele a postoj jeho rodičů. V případě neschopnosti mladistvého pachatele uhradit pokutu trest nabyde na efektivitě a pachatel si své jednání odpracuje. Tím si uvědomí závažnost svého jednání v opačném případě nikoliv.

4.3.2 Probační program a vyšší profesní kvalifikace osob v přestupkových komisích

U návrhu probačního programu jsou hlavními riziky dobrovolnost programu, nesoulad se zásadou rychlosti ve správním řízení a nedostatečná kvalifikace úředních osob k rozhodnutí o uložení probačního programu. U dobrovolnosti se vyskytuje stejné riziko jako u OPP, jelikož k účasti na probačním programu je potřeba souhlasu mladistvého pachatele. Ten nemusí vůbec

⁸⁶ Úmluva č. 29/1930, o nucené a povinné práci, čl. 2 odst. 1

⁸⁷ Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, čl. 9 odst. 1

⁸⁸ Tamtéž, čl. 9 odst. 2

dát souhlas k takovému opatření a radši si nechá uložit trest, který pro něj bude menší hrozbou. Proto by tyto dvě opatření nemusely mít takové výsledky jako v trestním právu, kde si pachatel vybírá například mezi trestem odnětí svobody a probačním programem nebo OPP. Avšak v případech, kde by pachatel na takovéto opatření přistoupil, se dá očekávat, že dojde k velmi účinné resocializaci.

Nesoulad se základní zásadou rychlosti ve správním řízení nalézám v tom, že by správní orgán při uložení probačního programu musel pečlivě zvažovat, jestli se jedná o rizikového pachatele, pro kterého by byl tento program vhodný. Proto by také muselo dojít k hlubšímu zjištění sociálních, ekonomických i psychických faktorů, které vedou pachatele k recidivě. Až po zhodnocení všech těchto faktorů by správní orgán mohl vybírat příslušný probační program pro mladistvého pachatele. To by rychlost řízení mohlo velmi ovlivnit.

S tím také souvisí nedostatečná kvalifikace úředních osob o programu rozhodovat. Pokud by mělo docházet ke zhodnocování všech výše uvedených faktorů, měl by mít, alespoň jeden z členů přestupkové komise tedy např. předseda přestupkové komise minimální vzdělání z oboru psychologie či pedagogiky, které by mu pomohlo k lepšímu pochopení pachatele a přesnějšímu úsudku z hlediska efektivity správního trestu. Riziko zvyšování kvalifikace úředníků spatřuji ve zvýšení finančních nákladů na proškolení. V důsledku toho by mohlo dojít k nedostatku finančních zdrojů vyčleněných na vzdělávání úředníků.

Závěr

Ve své bakalářské práci jsem se zaměřila na ukládání správních trestů mladistvým pachatelům za přestupky. Hlavním účelem práce bylo zpracovat problematiku správního trestání jak z hlediska hmotněprávního, tak i procesního. Dále jsem si kladla za cíl zhodnocení právní úpravy a její efektivity ve vztahu ke správním trestům.

Již v úvodu své práce jsem poukázala na významnou roli přestupkového řízení vedené s mladistvým pachatelem. V tomto názoru jsem se během své práce utvrdila a díky tomu shledávám právní úpravu pro mladistvé pachatele nedostatečnou. Pokud ji porovnáám s trestním právem, kde je mladistvým věnován celý speciální zákon, pár velmi stručných ustanovení v přestupkovém zákoně hodnotím jako nevyhovující. Zvláštní ustanovení zmiňují dva správní tresty a jejich limity, možnost upuštění od správního trestu a podmínku přihlédnutí ke zvláštní péči mladistvého při ukládání správního trestu. V dalších ustanoveních se zmínky o mladistvých vyskytují velmi málo. Proto bych navrhovala, aby zákonodárce zpracoval speciální právní předpis ve vztahu ke zvláštní části přestupkového zákona, který by sjednotil právní úpravu mladistvých pachatelů přestupků.

Co se týče efektivity právní úpravy u správních trestů, za největší problém považuji správní trest pokuty. Správní trest pokuty je nejvíce ukládaným, ale také nejméně efektivním. To usuzuji nejen z názorů řady autorů, ale i dle mého dotazníku. 50 % respondentů přiznalo, že pokud jim byl uložen tento typ správního trestu, pokutu za ně platili rodiče. Osobně pokutu vnímám jako stále efektivní, i v případě uhrazení zákonným zástupcem, pokud je však schopen výchovně působit na mladistvého pachatele tak, aby své protiprávní jednání neopakoval. Neefektivitu sankce shledávám u recidivistů, kterým pokutu zaplatili rodiče, proto bych pro tyto případy do právní úpravy ke správnímu trestu pokuty přidala trest obecně prospěšných prací, popř. u rizikových pachatelů účast na probačním programu.

Moje poslední poznámka k právní úpravě se týká zavedení vyšší profesní kvalifikace úředních osob, kteří přichází do styku s mladistvým pachatelem. Vycházím z požadavku zvláštní péče s mladistvými zakotvené v LZPS, ale i z mezinárodních dokumentů, ve kterých je zakotven požadavek zvláštní průpravy orgánů při jednání s mladistvým, dokonce i ZSVM tento požadavek zakotvuje. Na základě těchto dokumentů usuzuji, že v každém řízení, ve kterém vystupuje mladistvý tedy i v přestupkovém, by mělo být toto vzdělání v určité formě zajištěno. Proto by mohly být v přestupkovém řízení vítány základní poznatky z oborů kriminologie, vývojové psychologie a speciální pedagogiky. To by napomohlo například

k rozlišení druhu pachatele, empatičtějšímu jednání a k zajištění, co nejvyšší možnosti nápravy pachatele.

Celkově problematice mladistvých z hlediska přestupkového zákona není věnována tak velká pozornost jako u trestního práva. Dospěla jsem k závěru, že by zákonodárce mohl věnovat této problematice větší prostor než doposud. Díky jejímu prohloubení by mohlo dojít k včasné intervenci řady pachatelů, kteří mají předpoklady pro následnou trestnou činnost a k celkovému zvýšení efektivity ukládaných správních trestů.

Seznam použité literatury

Monografie

1. BRÁZDA, Jan. *Základy odpovědnosti v přestupkovém zákoně: praktická příručka*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. 270 s.
2. ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. 3., upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. 445 s.
3. FIALA, Zdeněk a kol. *Správní právo trestní*. Praha: Leges, 2017. 304 s.
4. FRUMAROVÁ, Kateřina a kol. *Správní trestání*. Praha: Leges, 2017. 396 s.
5. JEMELKA, Luboš, VETEŠNÍK, Pavel. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich; Zákon o některých přestupcích*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017. 1153 s.
6. KUČEROVÁ, Helena, HORZINKOVÁ, Eva. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich a zákon o některých přestupcích: s komentářem a judikaturou*. Praha: Leges, 2017. 864 s.
7. MATES, Pavel a kol. *Základy správního práva trestního*. 7., přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. 239 s.
8. MATOUŠKOVÁ, Ingrid. *Aplikovaná forenzní psychologie*. Praha: Grada, 2013. 296 s.
9. MÁRTON, Michal, GONSIOROVÁ, Barbora. *Průvodce novým přestupkovým zákonem pro správní praxi*. Praha: Leges, 2017. 272 s.
10. ONDRUŠOVÁ, Marta. ONDRUŠ, Radek. VYTOPILO, Petr. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich: praktický komentář k zákonu č. 250/2016 Sb. (přestupkový řád) s důvodovou zprávou a základní judikaturou*. Praha: Leges, 2017. 776 s.
11. PRÁŠKOVÁ, Helena. *Nové přestupkové právo*. Praha: Leges, 2017. 448 s.
12. SKULOVÁ, S. a kol. *Správní právo procesní*. 3. aktualizované a doplněné vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. 421 s.
13. ŽATECKÁ, Eva, HRUŠÁKOVÁ Milana. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015. 312 s.

Právní předpisy

1. Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů
2. Úmluva č. 29/1930 o nucené nebo povinné práci

3. Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů
4. Zákon č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích, ve znění pozdějších předpisů
5. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
6. Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů
7. Zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví a věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů

Judikatura

1. Nález pléna Ústavního soudu ČR ze dne 15. 11. 2011, sp. zn. Pl. ÚS 20/09
2. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 22.1. 2010, sp. Zn. 5 As 65/2009

Důvodové zprávy

1. Důvodová zpráva k zákonu č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich

Internetové zdroje a články

1. BABKA, Tomáš a kol. *Právní úprava přestupků ve vybraných zemích Evropy*. Parlamentní institut, Srovnávací studie, 2011, aktualizace listopad 2017, č. Pl 5.323
2. JÍLKOVÁ, Nikola. *Ukládání správních trestů za účinnosti nové právní úpravy*. Časopis pro právní vědu a praxi. 2018, č. 2, s. 305 [online] www.beck-online.cz, 1. června 2018 [cit. 10. února 2020]. Dostupné na <<https://www.beckonline.cz/bo/documentview.seam?documentId=nrptembrhbpwg4dwobptex3tl4ztani&groupIndex=4&rowIndex=0#>>
3. KAŠPAROVSKÝ, Kamil. *Obecně prospěšné práce jako (dobrovolná) sankce za přestupek*. Veřejná správa, rubrika Konzultace, 2014, č. 18, s. 18 – 22.
4. PEŘINOVÁ, Eva. *Správněprávní trestání mladistvých v režimu přestupkového zákona* [online]. mvcr.cz, 2011, [cit. 20. listopadu 2019]. Dostupné na <<https://www.mvcr.cz/clanek/spravnepravni-trestani-mladistvych-v-rezimu-prestupkoveho-zakona.aspx>>.
5. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. mvcr.cz, 2019, [cit. 6. prosince 2019]. Dostupné na <<https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2019.aspx>>.
6. *Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky* [online]. mpvs.cz, 2. ledna 2020, [cit. 5. ledna 2020]. Dostupné na <<https://www.mpsv.cz/documents/20142/225504/Infor+mace+o+MMe+od+1+ledna+2020+na+web+MPSV.pdf/51fb732f-1bcc-7947-b018-4346d1ca3631>>.
7. Závěr č. 162 ze zasedání poradního sboru ministra vnitra ke správnímu řádu a správnímu trestání ze dne 20. 4. 2018

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá ukládáním správních trestů mladistvým pachatelům přestupků. Práce je rozdělena do čtyř kapitol. První kapitola vymezuje pojem přestupku a mladistvého pachatele. V druhé kapitole se věnuji hmotněprávním specifikům trestání mladistvých a rozebírám jednotlivé správní tresty. Třetí kapitola se zaměřuje na procesní stránku správního trestání s důrazem na zákonného zástupce, opatrovníka a orgán sociálně-právní ochrany dětí. V poslední kapitole podávám návrhy, které by mohly zvýšit efektivitu správního trestání. Těmi jsou obecně prospěšné práce, probační programy a požadavek vyšší profesní kvalifikace úředníků.

Abstract

This Bachelor Thesis deals with imposing administrative penalties on juvenile offenders. The thesis is divided into four chapters. The first chapter defines the concept of offence and juvenile offender. In the second chapter, I dedicate the substantive specifics of punishing juveniles and discuss individual administrative penalties. The third chapter focuses on the procedural side of administrative punishment, with an emphasis on the legal representative, guardian and social and legal protection of children. In the last chapter, I make suggestions that could increase the effectiveness of administrative punishment, which are community service, probation programmes and the requirement of higher professional qualifications for officials.

Klíčová slova

Správní právo trestní, přešupek, mladistvý pachatel, správní trestání, správní řízení, obecně prospěšné práce, probační program, profesní kvalifikace úředníků

Key words

Administrative criminal law, offence, juvenile offenders, administrative punishment
administrative litigation, community work, probation program, professional qualifications of officials